

Kommunstyrelsen

Plats och tid	Kommunkontoret i Östhammar, kl. 9.00- 12.49
Beslutande	Fabian Sjöberg (M) ordförande Christina Williamsson Liw (M) Ylva Lundin (SD) Måns Lorichs (SD) Lars O. Holmgren (BOA) Sabina Ståhl (KD) Lisa Norén (S) Tomas Bendiksen (S) Mattias Lundqvist (S) Josefine Nilsson (C) Anders Hedberg Magnusson (V)
Övriga deltagande	Ej tjänstgörande ersättare: Pär- Olof Olsson (M), Linda Lövgren (SD), Tony Strand (SD), Erik Helén (KD), Roger Lamell (S) Anna Frisk (S), Ann- Charlotte Grehn (S), Camilla Strandman (C) Nämndsekreterare Anna Tryblom, kommundirektör Peter Nyberg §§ 236- 237 Pauliina Lundberg §§ 236- 237 Åsa Söderberg, Matilda Stigell § 239- 240 Krister Carlsson § 241 Johan Steinbrecher § 246- 247 Mattias Nilsson §§ 248- 249 Elin Dahm
Utses att justera	Christina Williamsson Liw (M) och Lisa Norén (S)
Justerings plats och tid	Kommunkontoret i Östhammar fredag 2 december kl. 11.
Underskrifter	Paragrafer 232- 270
Sekreterare	..... Anna Tryblom
Ordförande	..... Fabian Sjöberg (M)
Justerande	..... Christina Williamsson Liw (M) Lisa Norén (S)

ANSLAG/BEVIS

Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum	2022-11-29
Datum för anslags uppsättande	2022-12-02
Anslags nedtagande	2022-12-24
Förvaringsplats för protokollet	Kommunhuset i Östhammar, Sektor verksamhetsstöd
Underskrift	..... Anna Tryblom

Kommunstyrelsen

§ 210. Val av justerare	4
§ 211. Fastställande av föredragningslista	4
§ 212. Valärende	5
§ 213. Val av slutförvarsorganisationens granskningsgrupp	8
§ 214. Östhammars kommuns arbete med att sänka sjukfrånvaron samt återrapportering av sjukfrånvaro kvartal 3 2022	9
§ 215. Redovisning av resultat av lönekartläggning avseende år 2022	11
§ 216. Ansökan om statlig medfinansiering till åtgärder på kommunala gator och vägar 2024.	12
§ 217. Uppsägning av markupplåtelse, Simbadets camping	14
§ 218. Fastighetsreglering Öregrund 8:1 & Öregrund 4:128	15
§ 219. Förslag till ny Äldreplan 2023-2026	17
§ 220. Granskning av kommunala bolag enligt 6 kap. 9 § kommunallagen	18
§ 221. Antagande av nytt reglemente för styrelse och nämnder	19
§ 222. Revidering av riktlinje för ersättningar till förtroendevalda	22
§ 223. Förslag till riktlinje för jourersättning till förtroendevalda	24
§ 224. Nya budgetförutsättningar inför 2023 samt budgetförutsättningar 2024	25
§ 225. Budgetuppföljning med helårsprognos per oktober 2022	26
§ 226. Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026	27
§ 227. Hyror och avgifter 2023	28
§ 228. Revidering av avfallstaxor 2023	29
§ 229. Redovisning av ej verkställda gynnande beslut tredje kvartalet 2022	31
§ 230. Dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering – antagande av projektplan	32
§ 231. Yttrande angående SKB:s FUD-program 2022	33
§ 232. Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025	34
§ 233. Utökning av verksamhetsområde för VA i Östhammars kommun	36
§ 234. Verksamhetsrapport och delårsrapport per tertial 2 2022 för Östhammar Vatten AB	38
§ 235. Avskrivning av motioner från mandatperioden 2018-10-15 till 2022-10-14	39
§ 236. Anmälningssärende; Socialnämndens verksamhetsplan för 2023	40
§ 237. Anmälningssärende; Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2023	41
§ 238. Anmälningssärende; Bygg- och miljönämndens verksamhetsplan för 2023	42
§ 239. Anmälningssärende; Kultur-och fritidsnämndens verksamhetsplan för 2023	43

Kommunstyrelsen

§ 240.	Anmälningssärende; Lokala säkerhetsnämndens verksamhetsplan för 2023	44
§ 241.	Anmälningssärende; Valnämndens verksamhetsplan för 2023	45
§ 242.	Anmälningssärende; Preliminär delårsrapport 2022 för IT-nämnden samt plan för ekonomi och verksamhet 2023-2025	46
§ 243.	Anmälningssärende; delårsuppföljning per augusti 2022 för Räddningsnämnden	47
§ 244.	Delegationsbeslut	48
§ 245.	Anmälningssärenden från nämnder	49
§ 246.	Anmälningssärenden från bolag, stiftelser, etc.	50
§ 247.	Anmälningssärenden, rapporter med mera	51
§ 248.	Information från förvaltningen	52

Kommunstyrelsen

§ 232. Val av justerare

Beslut

Kommunstyrelsen utser Christina Williamsson Liw (M) och Lisa Norén (S) att justera dagens protokoll.

§ 233. Fastställande av föredragningslista

Beslut

Kommunstyrelsen fastställer föredragningslistan med följande ändringar:

- § 234/ P 3: punkterna A, B, D, F, M utgår.

KS-2022-740

§ 234. Valärende

a. Val till Lokalt Ledd Utveckling Upplandsbygd

Beslutet hänskjuts till kommunstyrelsens sammanträde 31 januari 2023.

b. Val till Lokalt Ledd Utveckling Stockholmsbygd

Beslutet hänskjuts till kommunstyrelsens sammanträde 31 januari 2023.

c. Kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta

Beslut

Lennart Owenius (M) utses som representant, tillika ordförande i rådet.
Fastställande av antal ledamöter och ersättare från organisationer samt bekräftelse av organisationernas nominerade ledamöter och ersättare hänskjuts till kommunstyrelsen 31 januari 2023.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen utser vilka organisationer som ingår i rådet. Under den tidigare mandatperioden har följande organisationer varit representerade i rådet:

Organisation
Astma- och allergiföreningen
Demensföreningen
De handikappades riksförbund
Finsk förvaltningsgrupp
Riksförbund för utvecklingsstörda barn- och ungdomar
Riksförbundet HjärtLung Östhammar
Hörselskadades förening
Handikappsorganisationen (HSO)
Neuroförbundet
Reumatikerförbundet
Riksförbundet för social och mental hälsa
Diabetesföreningen

Kommunstyrelsen

SPF Seniorerna Havsörnen
SPF Seniorerna Jernet
SPF Seniorerna Rospiggen
SPF Seniorerna Koggen
Synskadades förening
PRO Alunda
PRO Dannemora
PRO Gimo
PRO Hargshamn
PRO Öregrund
PRO Östhammar

d. Val till Projektgrupp för Rävsten och Gräsöbaden

Beslutet hänskjuts till kommunstyrelsens sammanträde 31 januari 2023.

e. Val till Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan

Förslag till beslut

Fabian Sjöberg (M) och Lisa Norén (S) utses till ordinarie ledamöter. Lennart Owenius (M) och Jonas Lennström (S) utses till ersättare.

f. Val till Samordningsförbundet

Beslutet hänskjuts till kommunstyrelsens sammanträde 31 januari 2023.

g. val till Kommuninvest föreningsstämma

Förslag till beslut

Fabian Sjöberg (M) utses till ordinarie ledamot och Peter Nyberg utses till ersättare.

h. val till Svealands kustvattenvårdsförbund, ombud

Förslag till beslut

Lars O Holmgren (BOA) utses till ordinarie ledamot och Camilla Strandman (C) utses till ersättare.

i. val till Östra Sveriges Luftvårdsförbund, ombud

Förslag till beslut

Lars O Holmgren (BOA) utses till ordinarie ledamot och Freddie Eriksson (V) utses till ersättare.

Kommunstyrelsen

**j. val till Representant vid hyresförhandlingar med hyresgästföreningen
Förslag till beslut**

Fabian Sjöberg (M) utses till representant.

**k. val till Upplandsstiftelsens stämma
Förslag till beslut**

Fabian Sjöberg (M) utses till representant.

l. Val av representant till Roslagens destinationsråd

Fabian Sjöberg (M) utses till ledamot. Ylva Lundin (SD) väljs till ersättare.

m. Styrgrupp för närvård i Östhammar

Beslutet hänskjuts till kommunstyrelsens sammanträde 31 januari 2023.

n. Samverkansnätet Sveriges Fiskekommuner

Inger Abrahamsson (C) väljs till representant till Samverkansnätet Sveriges fiskekommuner

Beslutet skickas till

Samtliga valda personer

KS-2022-738

§ 235. Val av slutförvarsorganisationens granskningsgrupp

Beslut

Kommunstyrelsen förlänger mandatperioden för nuvarande granskningsgrupp till 31 januari 2023. Val av ny granskningsgrupp hänskjuts till kommunstyrelsens sammanträde 31 januari.

Ärendebeskrivning

Mandatperiod för gruppen är 2023-01-01 till 2026-12-31.

Granskningsgruppen ska ha en ordförande samt första, andra och tredje vice ordförande. Dessa fyra samt ledamoten från kommunfullmäktiges presidium utgör granskningsgruppens arbetsutskott.

Beslutsunderlag

Bilaga 4, KF § 9/2019: Slutförvarsorganisation för Östhammars kommun och dess uppdrag

Beslutet skickas till

Slutförvarsenheten, Anna Bergsten

Tromanadministratör Hanna Hornej

KS-2020-335

§ 236. Östhammars kommuns arbete med att sänka sjukfrånvaron samt återrapportering av sjukfrånvaro kvartal 3 2022

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Våren 2020 gav Kommunstyrelsens personalutskott i uppdrag till kommunledningsförvaltningen att vidta åtgärder för att sänka sjukfrånvaron i Östhammars kommun. Från en procentuell sjukfrånvaro på 5,5 procent 2013 med en placering under snittet för rikets kommuner visade samma jämförelse år 2019 att Östhammars kommun ökat sin sjukfrånvaro till 8,3 procent. Under samma tidsperiod hade snittet för riket minskat och stabiliserat sig runt 6,5 procent.

Hög sjukfrånvaro leder till höga kostnader, både direkt och indirekt. Att sänka sjukfrånvaron är en viktig del i kommunens kompetensförsörjningsarbete. Den tid som chefer och medarbetare använder till att hantera frånvaro och skaffa vikarier, kan istället användas till att bedriva god verksamhet och arbete med att skapa attraktiva arbetsplatser. För Östhammars kommun med vår geografiska placering och välfärdens utmanande kompetensförsörjning blir det särskilt viktigt att vi förbättrar arbetsmiljön och arbetar med vår sjukfrånvaro för att behålla god kompetens.

Det nuvarande målet kopplat till uppdraget att vidta åtgärder för att sänka sjukfrånvaron är att sjuktalet för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för övriga kommuners sjukfrånvaro (jämförelsen görs mot SKRs årliga statistik).

Östhammars kommun har valt tre huvudspår för att vända utvecklingen och minska samt stabilisera sjukfrånvaron:

- Bättre arbetsmiljö/arbetsmiljöarbete och fokus på friskfaktorer
- Goda ledare/med rätt förutsättningar
- Bättre arbetslivsinriktad rehabilitering

För samtliga huvudspår pågår delaktiviteter med målet att sänka och stabilisera sjukfrånvaron i kommunen och att skapa attraktiva hållbara arbetsplatser där medarbetare trivs och vill arbeta.

Vid jämförelsen 2021 hade Östhammars kommun en sjukfrånvaro på 7,4 procent (riket 7,7 procent). En jämförelse för 2022 kommer kunna göras i samband med årsredovisningen i mars 2023. Siffrorna för Q3 visar en viss ökning mot motsvarande period 2021 då sjukfrånvaron för Q3 var 6,1 procent och nu ligger på 6,7 procent för Q3, men vi har fortfarande påverkan av pandemin kopplat till korttidsfrånvaron som påverkar våra siffror.

Kommunstyrelsen

Redovisning av Östhammar kommuns arbete med sjukfrånvaron och statistik för sjukfrånvaro kvartal 3, 2022

Beslutsunderlag

Powerpointpresentation.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

HR-chef Pauliina Lundberg och HR-specialist Åsa Söderberg föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Verksamhetsstöd, HR: Pauliina Lundberg och Åsa Söderberg.

KS-2022-677

§ 237. Redovisning av resultat av lönekartläggning avseende år 2022

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information om resultatet av lönekartläggningen 2022.

Lönekartläggningen visar behov av ett fåtal åtgärder för att även fortsatt kunna säkerställa jämställda löner.

Beslutsunderlag

Powerpointpresentation.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

HR-chef Pauliina Lundberg och HR-partner Matilda Stigell föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sektor Verksamhetsstöd, HR: Matilda Stigell, Birgitta Kraft, Pauliina Lundberg

KS-2022-613

§ 238. Ansökan om statlig medfinansiering till åtgärder på kommunala gator och vägar 2024.

Beslut

Kommunstyrelsen söker statlig medfinansiering för objekt Prästgårdsvägen Alunda, objekt Kyrkogatan Östhammar och objekt Börstils handelsområde till 2024. Projekten ska införlivas i ordinarie investeringsbudgetprocess för 2023.

Ärendebeskrivning

Trafikverket Region Öst och Trafik och samhälle region Uppsala, inbjuder kommuner och kollektivtrafikmyndigheten att söka statlig medfinansiering för investeringar i kollektivtrafikanläggningar och för förbättrad trafiksäkerhet och miljö på kommunalt vägnät för år 2024.

Statlig medfinansiering kan sökas årligen och beviljas med högst 50 % av kostnadsunderlaget för statlig medfinansiering.

Statlig medfinansiering söks för åtgärd som ska vara genomförd och slutredovisad till Trafikverket senast 31 oktober 2024. Detta datum är viktigt för att Trafikverket ska ha möjlighet att besluta om och genomföra utbetalning av beviljat belopp senast den 22 december 2024. Åtgärder för vilka statlig medfinansiering söks måste ha hög mognadsgrad för genomförande i den kommunala planeringen och utrymme behöver finnas i den kommunala investeringsplanen. Kommunen får ansöka om åtgärder som sträcker sig över mer än ett år, d.v.s. 2-åriga projekt men då ska detta framgå tydligt i ansökan och detta rekommenderas vid större projekt. Åtgärden får påbörjas år 2023 efter beslut skickats ut. Påbörjas åtgärden senare än år 2024 ska ansökan om statlig medfinansiering lämnas in kommande år.

Det är viktigt att kommunerna prioriterar de åtgärder som beviljats statlig medfinansiering och genomför dessa inom utsatt tid. Exempel på skäl för att bevilja en förändring kan vara samordning med genomförande av andra åtgärder i den kommunala planeringen. En omprioritering av åtgärder hos mottagaren är inte ett skäl att bevilja en förändring av åtgärden och fatta ett tilläggsbeslut.

Medel för statlig medfinansiering avsätts i de regionala länstransportplanerna för transportinfrastruktur.

Underlag till beslutet har arbetats fram i ett tätt samarbete mellan Östhammars kommun och region Uppsala. De två objekten som Östhammars kommun söker för 2024 har varit del av en större lista där prioriteringen har valts utifrån perspektiven:

- A) Att stötta utvecklingen av detaljplaner som vunnit laga kraft och ska bebyggas. Eftersom VA-situationen varit begränsande för detaljplaners tillblivelse i kommunen är det angeläget att de detaljplaner som börjar bebyggas stärks i sin attraktivitet av

Kommunstyrelsen

stärkta kollektivtrafiklösningar samt GC-vägar som ansluter till bytespunkt Alunda.
Förslag att ansöka om en genomförandetid på två (2) år.

Objekt: Prästgårdsvägen, Alunda.

B) Objekt som funnits med i gång- och cykelplanen för Östhammars kommun med utgångspunkt i att säkra skolvägar (GC-väg) mellan Kristinelundsområdet och busstationen i Östhammar, då mycket av skolbusstrafiken utgår ifrån platsen.

Förslag att ansöka om en genomförandetid på två (2) år.

Objekt: Kyrkogatan, Östhammar

C) Att öka tillgängligheten och trafiksäkerheten till handelsområde från nyetablerade kollektivtrafikhållplats för att skapa en trafiksäker lösning för oskyddade trafikanter vid korsningen Rv 76 och Fabriksvägen vid Börstils handelsområde.

Förslag att ansöka om genomförandetid på två (2) år.

Objekt: Börstils handelsområde, Östhammar

Objekten kommer att planeras in i den kommunala investeringsplanen fr.o.m. år 2023.

Intresseanmälan skickas till Trafikverket och region Uppsala senast 9 december 2022.

Regionen ger i januari 2023 en återkoppling på anmälan till kommunen och därefter kan ansökan skickas in till Trafikverket senast 1 mars 2023.

Beslutsunderlag

Trafikverkets utlysning

Sammanställning av objekten för statlig medfinansiering (Exceldokument)

Beslutet skickas till

[Redacted]

[Redacted]

Marie Berggren för spridning inom förvaltningen (funktionerna ekonomi, gata, plan)

KS-2022-323

§ 239. Uppsägning av markupplåtelse, Simbadets camping

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner ”Uppsägning av Simbadets camping”. Avtalet upphör 1 april 2024. (Bilaga 1) Förvaltningen får i uppdrag att återkomma med förslag till nytt avtal.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har sedan 90-talet upplåtit mark i Österbybruk i syfte att möjliggöra campingverksamhet. Upplåtelsen grundar sig i ”Avtal Simbadets camping” som bl.a. saknar bestämmelse angående avgift. Förvaltningen är även medveten om att dagens campingverksamhet bedrivs av annan än nuvarande avtalspart.

Det finns två anledningar till att dagens avtal bör upphöra,

- Östhammars kommun upplåter mark till en ersättning av (0 kronor) som inte står i relation till det värde motparten har av avtalet, samt
- Att marken idag upplåts av motparten till tredje man, alltså andrahandsuthyrning.

Framtagandet av ett nytt avtal skulle syfta till att läka de ovan nämnda bristerna i nuvarande avtalsrelation. Förvaltningen kommer säkerställa att nuvarande motpart hålls informerad genom processen, samt bjuda in nuvarande motpart till dialog om fortsatt samarbete.

Beslutsunderlag

Bilaga: Uppsägning av Simbadets camping

Avtal Simbadets camping 1994

Översiktsbild

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Markstrateg Krister Carlsson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Krister Carlsson

KS-2021-559

§ 240. Fastighetsreglering Öregrund 8:1 & Öregrund 4:128

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar ”Överenskommelse om fastighetsreglering 2021”.

Ärendebeskrivning

Lantmäteriet har vilandeförklarat ärende C21712 i avvaktan av Östhammars kommunfullmäktiges godkännande av ”Överenskommelse om fastighetsreglering 2021”.

Ärende C21712 avser fastighetsreglering av Öregrund 4:128 (Privatägd) och Öregrund 8:1 (Östhammars kommun). Regleringen innebär att Öregrund 4:128 får en storlek och form som inrymmer marken för dagens byggnad. I gengäld får Öregrund 8:1 gatumark, samt 470 000 kronor. Ersättningen om 470 000 kronor är betalad enligt ”Överenskommelsen 2012”.

Ärendets historik

2007 ingick Östhammars kommun och dåvarande ägare till Öregrund 4:128 en överenskommelse om fastighetsreglering. Östhammars kommun tog samtidigt fram en frimärksplan för fastigheten vars syfte var ”tillgodose ett behov av utvidgning av restaurangverksamheten”. Fastighetsregleringen godkändes av kommunfullmäktig 26 september 2007.

Ärendet kom dock att stanna upp hos Lantmäteriet då fastighetsregleringen, den nya detaljplanen till trots, fortfarande ansågs vara detaljplanestridig. Överenskommelsen skrevs under än en gång 2012, där det bekräftas att ersättningen om 470 000 kronor är betald. 2013 drar Östhammars kommun tillbaka ansökan från Lantmäteriet.

2018 får Öregrunds inre hamn en ny detaljplan. Detaljplanen har tagit i beaktande den överenskommelse som gjordes 2007. Hösten 2021 lyftes ärendet då mäklare kontaktade Östhammars kommun angående försäljning av Öregrund 4:128.

Beslutsunderlag

Bilaga: Överenskommelse om fastighetsreglering 2021

Överenskommelse om fastighetsreglering 2007 (För kännedom)

Överenskommelse om fastighetsreglering 2012 (För kännedom)

Detaljplan 5.114 (Dagens gällande detaljplan)

Dagens fastighetsgräns

KF20070925 (Kommunfullmäktiges beslut 2007)

Kommunstyrelsen

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Markstrateg Krister Carlsson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Bistro K18 AB

Krister Carlsson

KS-2022-590

§ 241. Förslag till ny Äldreplan 2023-2026

Beslut

Kommunstyrelsen lämnar över äldreplanen till förvaltningen för yttrande. (Bilaga 2)

Ärendebeskrivning

Den nuvarande äldreplanen är giltig till och med år 2022. Äldreplanen behöver därför revideras och aktualiseras inför perioden 2023-2026. Syftet med planen är att beskriva förändringar i samhället utifrån olika perspektiv och ge insikter om behovet av förnyelse under de kommande åren för att påverka utvecklingen av de äldres livssituation i kommunen.

Arbetet med äldreplanen inleddes i januari 2022 på initiativ av socialnämnden. Beslutet var att revidera befintlig plan och att dialogen med de äldre framför allt skulle ske via det kommunala pensionärsrådet (KPR). En arbetsgrupp i kommunen har reviderat äldreplanen med stöd av en styrgrupp.

Under våren 2022 har en enkät om hur det är att vara äldre i kommunen funnits tillgänglig på kommunens hemsida samt delats ut i pappersform via pensionärsföreningar och genom att en grupp medarbetare från kommunen delat ut enkäter på de fem serviceorterna. Samtliga kommuninvånare oavsett ålder har haft möjlighet att svara på enkäten och totalt har 327 fullständiga enkätsvar registrerats.

Remissperioden sträcker sig fram till och med den 4 november 2022. Kommunstyrelsen har begärt förlängd svarstid och fått det beviljat.

Beslutsunderlag

Remissversion Det goda livet som äldre (äldreplan)
Följebrev remiss Det goda livet som äldre (äldreplan)
Protokollsutdrag socialnämnden 2022-09-07 § 124

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning
Kvalitetsutvecklare Johan Steinbrecher föredrar ärendet.

Skickas till

Peter Nyberg, Johan Steinbrecher

KS-2022-711

§ 242. Granskning av kommunala bolag enligt 6 kap. 9 § kommunallagen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ta del av granskningen.

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen varje år göra en bedömning om bolag som kommunen äger har bedrivit verksamheten i enlighet med de direktiv som finns för verksamheten. I kommunallagen står i 6 kap 9 § ”Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.”

Kommunstyrelsen har granskat de kommunala bolagen för att se om deras verksamhet 2021 är i överensstämmelse med ägardirektiven som finns för bolagen. De granskade bolagen är Östhammar Vatten AB, Hargs Hams AB samt Dannemora Gruvfastighet. Utifrån granskningen föreslås Kommunstyrelsen besluta att rekommendera fullmäktige att revidera ägardirektivet för Hargs hamn AB i enlighet med bifogat förslag. Detta ska göras i samråd med övriga ägare.

Beslutsunderlag

Bilaga, Granskning av kommunala bolag 2021

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Kommundirektör Peter Nyberg föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Peter Nyberg

Fredrik Borgelin

KS-2022-704

§ 243. Antagande av nytt reglemente för styrelse och nämnder

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar reviderat Reglemente för styrelse och nämnder.

Reglementet gäller från och med 2023-01-01.

Reservation

Lisa Norén (S), Tomas Bendiksen (S), Mattias Lundqvist (S), Josefine Nilsson (C), Anders Hedberg Magnusson (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för Lisa Noréns (S) yrkanden.

Ärendebeskrivning

Från och med den 1 januari 2023 ersätts Socialnämnden med två nämnder: Individ- och familjenämnden (tidigare benämnt myndighetsnämnden) och Vård- och omsorgsnämnden (tidigare benämnt Omsorgsnämnden). Med anledning av instiftandet av de nya nämnderna behöver det gemensamma reglementet för styrelse och nämnder revideras. Reglementet reglerar nämndernas ansvarsområden och arbetssätt.

Individ- och familjenämnden kommer att ansvara för myndighetsutövning inom ramen för kommunens socialtjänst samt övrig lagstiftning enligt:

- Socialtjänstlag (SoL)
- Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)
- Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Lag om färdtjänst
- Lag om riksfärdtjänst
- Skuldsaneringslag
- Lag om bostadsanpassningsbidrag och Trafikförordning, detta avser endast bostadsanpassningsbidrag och parkeringstillstånd för rörelsehindrade
- Öppenvård avseende barn och ungdom, vuxen samt missbruk enligt: Socialtjänstlag (SoL)

Vård- och omsorgsnämnden kommer att ansvara för utförandet inom ramen för kommunens socialtjänst samt hemsjukvård enligt:

- Socialtjänstlag (SoL)
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Hälso- och sjukvårdslag (HSL)
- samt övrig för verksamheten reglerad lagstiftning och de uppgifter i övrigt som enligt lag ankommer på socialnämnd och som inte särskilt anförtrots annan nämnd i kommunen

Kommunstyrelsen

Utöver förändringar rörande individ- och familjenämnden och vård- och omsorgsnämnden görs en förändring avseende kommunfullmäktiges ordförandes insyn i kommunstyrelsen. Kommunfullmäktiges ordförande har rätt att få närvara under kommunstyrelsens sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten samt få sin mening antecknad till protokollet.

I samband med översynen av reglementet görs övergripande redaktionella ändringar.

Beslutsunderlag

Reglemente för styrelse och nämnder antaget av KF 2022-06-14 § 79

Reviderat reglemente för styrelse och nämnder. Publiceras separat i arbetsrummet.

Sammanfattning av ändringar Reviderat reglemente för styrelse och nämnder. Publiceras separat i arbetsrummet.

Dagens sammanträde

Yrkanden

Lisa Norén (S) yrkar påföljande ändring: att Kultur och fritidsnämnden även fortsättningsvis består av sju ledamöter och sju ersättare. Vi vill att ledamöter och ersättare till kultur och fritidsnämnden väljs på 4 år och blir kvar som egen nämnd under hela mandatperioden. Vi ser risker med att lägga nämndens arbete som ett utskott under Kommunstyrelsen. Kultur- och fritidspolitik är ett för viktigt område för att riskeras att marginaliseras i kommunstyrelsens omfattande dagordningar. Det riskerar leda till att ledamöternas möjlighet att vara insatta i besluten minskar och att närheten mellan ansvariga politiker och civilsamhället blir längre. Det kan leda till att kommuninvånarnas kultur och fritids-utbud försämras. Vi ser ett stort behov av att fortsätta det viktiga arbete som bedrivs i nämnden idag. Vi vill också att nuvarande antalet ledamöter och ersättare behålls, dvs sju ledamöter och sju ersättare.

Tomas Bendiksen yrkar bifall till Lisa Noréns (S) yrkande.

Lisa Norén (S) yrkar påföljande ändring: att tidigare socialnämnden även fortsättningsvis hålls samman, genom att socialnämndens arbetsutskott också blir individnämnd. Betydelsefullt att det viktiga samarbetet och förståelsen mellan tidigare nämnd och dess verksamheter fortsätter. En splittring riskerar att tappa helhetsförståelsen. Det blir också svårare att följa upp beslut när det beslutas i den ena nämnden, och utförs i den andra nämnden. Det kan i slutändan leda till sämre omsorg för den enskilde.

Tomas Bendiksen yrkar bifall till Lisa Noréns (S) yrkande.

Kommunstyrelsen

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på ändringssyrkandet rörande Kultur- och fritidsnämnden och finner att kommunstyrelsen beslutar att avslå Lisa Noréns (S) ändringsyrkande.

Ordförande ställer proposition på ändringssyrkandet rörande Socialnämnden och finner att kommunstyrelsen beslutar att avslå Lisa Noréns (S) ändringsyrkande.

Beslutet skickas till

Peter Nyberg
Lina Edlund
Sara Ersund
Josefin Larsson
Anna Tryblom
Andreas Järvenpää
Samtliga nämnder

KS-2022-705

§ 244. Revidering av riktlinje för ersättningar till förtroendevalda

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige att anta Riktlinje för ersättningar till förtroendevalda.

Reservation

Lisa Norén (S), Tomas Bendiksen (S), Mattias Lundqvist (S), Josefine Nilsson (C) och Anders Hedberg Magnusson (V) reserverar sig mot beslutet i förmån för eget yrkande.

Ärendebeskrivning

Riktlinje för ersättningar till förtroendevalda anger vilka ersättningar som gäller för förtroendevalda. Nuvarande riktlinje är i behov av revidering bland annat för att motsvara ny politisk organisering samt för översyn av arvodesnivåer som kommer därav.

I detta dokument har Östhammarshem lämnat in förslag till reviderade arvoden till stiftelsens styrelse.

Därutöver har det gjorts redaktionella ändringar i syfte att underlätta tillämpning.

Ändringar sammanfattas i det bifogade dokumentet, Sammanfattning av ändringar Riktlinje för ersättningar till förtroendevalda.

Beslutsunderlag

Förslag till ny Riktlinje för ersättningar till förtroendevalda.

Sammanfattning av ändringar Riktlinje för ersättningar till förtroendevalda.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Kommundirektör Peter Nyberg föredrar ärendet.

Yrkanden

Anders Hedberg Magnusson (V) yrkar påföljande: att stycket om "Majoritetsledare för partier som ingår i valteknisk samverkan, dock ej kommunstyrelsens ordförande - 20%" tas bort ur förslaget till nya riktlinjer för ersättning till förtroendevalda.

Tomas Bendiksen (S) yrkar bifall till Anders Hedberg Magnussons (V) yrkande.

Kommunstyrelsen

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på tilläggsyrkandet och finner att kommunstyrelsen beslutar att avslå Anders Hedberg Magnussons (V) ändringsyrkande.

Beslutet skickas till

Peter Nyberg, Pauliina Lundberg, Pär Wickholm, Sara Ersund

KS-2022-706

§ 245. Förslag till riktlinje för jourersättning till förtroendevalda

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen att föreslå Kommunfullmäktige att anta Riktlinje för jourersättning till förtroendevalda.

Ärendebeskrivning

Riktlinjen, som tidigare varit en bilaga till riktlinje för ersättningar till förtroendevalda, har reviderats för att bättre harmoniera med andra jourersättningar som tillämpas.

Beslutsunderlag

Förslag till jourersättning till förtroendevalda. Publiceras separat i arbetsrummet.

Beslutet skickas till

Peter Nyberg, Pauliina Lundberg, Pär Wickholm, Sara Ersund

Socialnämnden

Kommunstyrelsen

KS-2022-707

§ 246. Nya budgetförutsättningar inför 2023 samt budgetförutsättningar 2024

Beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Sedan budget 2023 antogs har stora förändringar skett avseende såväl intäkter som kostnader. Dels har skatter och bidrag ökat och dels har inflationen ökat. Inflationen innebär ett högt kostnadsläge samt att pensionskostnaderna ökar betydligt. Detta ger sammantaget att den budget som antogs 15 juni 2022 har ett avsevärt sämre resultat samt att 2 % målet inte uppfylls.

I handlingarna bifogas även budgetförutsättningar för 2024, syftet med detta är att starta upp processen med budget 2024. Samtliga nämnder har delgivits samma information.

Beslutsunderlag

Väsentliga förändringar av 2023 års budgetförutsättningar

Nya förutsättningar 2023

Första utkast budgetförutsättningar 2024

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ekonom Mattias Nilsson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder

KS-2022-221

§ 247. Budgetuppföljning med helårsprognos per oktober 2022

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen

Ärendebeskrivning

Sedan 2021 arbetar Östhammars kommun utifrån ett nytt styrdokument för budgetuppföljning där grundprincipen är att i första hand fokusera på avvikelser, både ekonomi och verksamhet. I styrdokumentet beskrivs att det sex gånger per år ska ske en rapportering till nämnd, kommunstyrelse och kommunfullmäktige. Per april (tertialrapport), augusti (delårsbokslut) och december (helårsbokslut) görs en större skriftlig rapportering. Per februari, juni och oktober görs en enklare rapportering.

I den skriftliga rapporten ska det ingå en prognos om måluppfyllelse för de satta verksamhetsmålen och budgetföljsamhet.

Beslutsunderlag

Budgetuppföljning med helårsprognos per oktober.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ekonom Mattias Nilsson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Peter Nyberg

Gunilla Jansson

Samtliga nämnder

Dnr KFN-2022-72

Dnr KS-2021-816

§ 248. Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås att anta Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026.

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen är ett strategidokument för långsiktig utveckling av en kommuns biblioteksverksamhet. Med biblioteksplan avses en plan som anger verksamhetens inriktning och omfattning samt bibliotekets roll i den lokala utvecklingen. Utgångspunkten för biblioteksplanen bör vara att den är en gemensam angelägenhet för alla politikerområden. Biblioteksplanen antas av kommunfullmäktige.

Organisationerna för folkbiblioteken och skolbiblioteken i Östhammars kommun har i samverkan arbetat fram ett förslag till en ny biblioteksplan som föreslås gälla för perioden 2023 – 2026. Planen har skickats på remiss till kommunens övriga nämnder. Remisstiden löpte 6 juni – 10 september.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag kultur- och fritidsnämnden 2022-11-10 § 65

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023 – 2026 reviderad version

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden gav kommunförvaltningen i uppdrag 2021-12-16 § 81 att ta fram ett förslag till en ny biblioteksplan för Östhammars kommun som ska gälla från och med 2023.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef attraktiv kommun Elin Dahm föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Marianne Pauhson, Elin Dahm

Kommunfullmäktige

KS-2022-681

§ 249. Hyror och avgifter 2023

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås att fastställa hyror och avgifter för 2023.

Ärendebeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden lämnar förslag på taxor och avgifter för lokalupplåtelse i de anläggningar och lokaler som nämnden bedriver verksamhet, samt taxor och entréavgifter till evenemang.

Beslutsunderlag

Hyror och avgifter 2023

Protokollsutdrag kultur- och fritidsnämnden 2022-11-10 § 65

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef attraktiv kommun Elin Dahm föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Elin Dahm

Anita Eriksson

KS-2022-467

§ 250. Revidering av avfallstaxor 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar reviderade avfallstaxor att gälla från och med 1 januari 2023.

Ärendebeskrivning

Kommunens renhållningsverksamhet finansieras av renhållningsavgifter. Renhållningsavgift åläggs samtliga fastighetsägare och verksamhetsutövare att betala. Kommunfullmäktige tar beslut om nya taxor och till grund för beslutet finns detta tjänstemannaförslag med bilagor. Förslaget bygger på nuläge samt den förväntade kostnadsutvecklingen 2023.

Kostnaderna på de stora insamlingsentreprenaderna ökar utifrån indexreglering (A12:1MD och A12:3MD). Indexutvecklingen påverkas av oljepris och löneutveckling. Även kostnaden för förbränning och behandling av material förväntas öka utifrån tillhörande index.

Kostnaderna för att driva återvinningscentralerna förväntas fortsätta öka under 2023 pga. dyrare drivmedel, dyrare transporter, ökad kostnad för reservdelar, löneutveckling samt fortsatt upprustning för bättre arbetsmiljö. Ersättning för skrot budgeteras att ligga kvar på dagens nivå.

Renhållningsavgifterna kan bara föreslås för tjänster som tillhandahålls och beskrivs i beslutade renhållningsföreskrifter.

De föreslagna taxorna beskrivs i bilaga 1. Information och förändringar i förhållande till 2022 års taxor beskrivs kortfattat nedan;

- Grundavgifterna som bl.a. täcker kostnader för administration, återvinningscentraler och information höjs med 5 procent. För en villakund höjs avgiften från dagens 1014 kr/år till 1065 kr/år. För en verksamhet höjs avgiften från 319 kr/år till 335 kr/år.
- Taxa för insamling av matavfall höjs med 12 procent.
  - Normalabonnemang för villakund med hämtning 26 ggr/år (140 liters kärl) höjs från 158 kr/år till 177 kr/år.
- Taxa för insamling av brännbart avfall höjs med 12 procent.
  - Normalabonnemang för villakund med hämtning 26 ggr/år (240 liters kärl) höjs från 1355 kr/år till 1518 kr.
  - Abonnemang med hämtning 13 gånger/år (240 liters kärl) höjs från 678 kr/år till 759 kr/år

Kommunstyrelsen

- Abonnemang med hämtning 7 gånger/år (240 liters kärl) höjs från 365 kr/år till 409 kr/år.
- Övriga avgifter och taxor höjs med 12 procent
- Taxa för slam höjs med 6 procent
  - Abonnemang för 3-kammarbrunn 1001-3000 liter höjs från 1533 kr/år till 1625 kr/år.
  - Övriga avgifter och taxor höjs med 6 procent
- Taxa för latrin höjs med 15 procent
- ÅVC-kort för företagare höjs med 5 procent från 2200 kr/10 ggr till 2310 kr/10 ggr (exkl. moms).

Beslutsunderlag

Bilaga 1 - Förslag till ny avfallstaxa från och med 20230101

Beslutet skickas till

Myran Olsson, Marie Berggren

KS-2022-419

§ 251. Redovisning av ej verkställda gynnande beslut tredje kvartalet 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av redovisningen och överlämnar statistikrapporten till kommunfullmäktige (Bilaga 3).

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28 h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut tredje kvartalet 2022
Protokollsutdrag Socialnämnden 2022-11-09 § 143

Beslut skickas till

Kommunfullmäktige
Kommunens revisorer

KS-2022-678

§ 252. Dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering – antagande av projektplan

Beslut

Kommunstyrelsen antar projektplan för projektet ”Dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering i Östhammars kommun”.(Bilaga 4)

Ärendebeskrivning

Under våren 2022 beviljades Östhammars kommun LOVA-bidrag för genomförande av projektet ”Dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering i Östhammars kommun”.

I projektplanen beskrivs bland annat syfte och mål, projektets omfattning och organisation samt vad som ska levereras inom projektet.

Bakgrund

Östhammars kommun påbörjade under 2020 ett arbete med att ta fram en VA-plan. I arbetet med att ta fram en VA-plan har behovet av strategiska styrdokument för dagvatten förtydligats.

De styrdokument som föreslås tas fram i det här aktuella projektet är en dagvattenpolicy med medföljande riktlinjer för hantering av dagvattenfrågor. Utöver dessa dokument föreslås det även inom projektet tas fram en nulägesbeskrivning. Dokumenten förväntas utgöra viktiga underlag för kommunens arbete med att minska dagvattnets påverkan på vattenförekomster samt säkerställa en långsiktigt hållbar hantering av dagvatten. Det finns även ett behov av att klargöra och fastställa ansvarsfördelningen inom den kommunala organisationen.

Beslutsunderlag

Förvaltningens förslag till projektplan för projektet ”Dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering i Östhammars kommun”.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Kommundirektör Peter Nyberg föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Marie Berggren, Johan Nilsson, Cecilia Willén Johansson, Anna Bergsten

KS-2022-525

§ 253. Yttrande angående SKB:s FUD-program 2022

Beslut

Kommunstyrelsen antar yttrandet över SKB:s FUD-program 2022. Yttrandet översänds till Strålsäkerhetsmyndigheten (Bilaga 5).

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har tagit emot en remiss från Strålsäkerhetsmyndigheten gällande Svensk kärnbränslehantering AB:s (SKB) Fud-program 2022.

SKB lämnade den 29 september in det så kallade Fud-programmet till Strålsäkerhetsmyndigheten. Fud står för forskning, utveckling och demonstration och redovisningen ska lämnas in till myndigheten vart tredje år. I programmet ska det redovisas forskning och utveckling kring utvecklings- och rivningsarbeten samt hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall.

Strålsäkerhetsmyndigheten granskar programmet och ska senast den 31 mars 2023 yttra sig över programmet till regeringen. Inför Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande genomförs en remissrunda med bland annat myndigheter, högskolor och kommuner.

Eventuella synpunkter på SKB:s Fud-program 2022 ska lämnas till Strålsäkerhetsmyndigheten senast den 31 december 2022. Märk dokumentet (eller e-postmeddelandet) med ärendenummer SSM 2022-4839. Myndigheten tar helst emot remissynpunkter på e-postadressen registrator@ssm.se.

Beslutsunderlag

Förvaltningens förslag till yttrande

Fud-programmet finns att läsa på SKB:s hemsida:

<https://skb.se/publikation/2501094/FUD+2022.pdf>

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Kommundirektör Peter Nyberg föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Strålsäkerhetsmyndigheten [REDACTED] uppge ärendenummer_SSM 2022-4839

Marie Berggren, Anna Bergsten

KS-2022-400

§ 254. Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås anta Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025.

Ärendebeskrivning

Syftet med friluftsplanen är att främja hälsa och välmående och göra Östhammars kommun till en attraktiv plats att leva och vistas på. Målet är att göra friluftslivet mer tillgängligt för invånare och besökare. Friluftslivet berör fler av kommunens nämnder, sektorer och verksamheter och därför så finns ett behov av en gemensam plan för arbetet. Med en gemensam plan kan vi jobba systematisk mot lokala behov och med rätt saker. Vilket gör att vi kan förvänta oss att uppnå våra mål på ett resurseffektivt sätt och med god effekt för invånare och besökare. Med planen vill vi också skapa förutsättningar för samverkan och samarbeten med såväl lokala som regionala organisationer.

Planen är framtagen för de nämnder, sektorer och verksamheter inom Östhammars kommun som arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv och antas av kommunfullmäktige.

Den 2 juni 2022 beslutade kultur- och fritidsnämnden om Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024. Förslag till plan har tagits fram genom samverkan mellan kommunens alla sektorer och synpunkter från övriga nämnder, lokala- och regionala organisationer har inhämtats genom en remiss. Remissen skickades till; barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kommunstyrelsen, socialnämnden och kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta samt lokala och regionala organisationer inom friluftsliv. Remiss skickades också till samtliga utvecklingsgrupper inom Östhammars kommun. Inkomna synpunkter och yttranden omfattade i många fall förslag till kompletteringar och förtydliganden, som ligger till grund för den här planen. Många synpunkter rörde frågor som kommer att behandlas först efter att planen är antagen, inom ramen för planens prioriterade mål och åtgärder.

Friluftsplanen består av en treårig tidplan med två fokusområden och sju åtgärder. Planen beskriver också samverkan, budget och hur uppföljning ska ske. En projektorganisation är tillsatt för att verkställa och stödja arbetet över tid. För att få ett effektivare samarbete med övrig strategisk planering gäller planen gäller år 2023 - 2025.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsen

Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025

Protokollsutdrag kultur- och fritidsnämnden 2022-11-10 § 63

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden gav förvaltningen i uppdrag 2021-06-03 § 37 att ta fram en friluftspolitisk plan med följande inriktning:

- Inventera och klassificera friluftsområden
- Ta fram förbättringsåtgärder för friluftsområden i samverkan med föreningar, skola, markägare, besökare och övriga medborgare
- Fokus på det friluftspolitiska målet ”Ett rikt friluftsliv i skolan”
- Fokus på målet ”Tillgänglig natur för alla”
- Marknadsföring och kommunikation av våra friluftsområden

Kultur- och fritidsnämnden godkänner 2021-10-07 § 52 förslag till friluftspolitisk plan och remitterar planen till respektive samarbetspartner som anges i Plan för friluftsliv 2022-2023 under rubriken Åtgärdsplan.

Kultur- och fritidsnämndens godkänner 2021-11-11 § 74 förslaget och föreslår kommunfullmäktige att fastställa friluftspolitisk plan

Kommunstyrelsen föreslår 2021-11-30 § 295 kommunfullmäktige att fastställa Plan för friluftslivet.

Kommunfullmäktige 2021-12-14 § 190 ärendet utgår.

Kultur- och fritidsnämnden godkänner 2022-06-02 § 35 förslag till Friluftspolitiskplan för Östhammars kommun 2023-2024 och skickar den på remiss till kommunens övriga nämnder, chefer, berörda råd och andra lokala och regionala organisationer inom friluftsliv.

2022-11-10 § 63 tillstyrker kultur- och fritidsnämnden den friluftspolitiska planen och skickar den till kommunstyrelsen.

Beslutet skickas till

Ulf Andersson, Elin Dahm, Marie Berggren, Caroline Henning, Peter Nyberg

KS-2022-708

§ 255. Utökning av verksamhetsområde för VA i Östhammars kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta:

- att utöka verksamhetsområde för spillvatten i enlighet med bilaga 1-3.
- att utöka verksamhetsområde för vatten i enlighet med bilaga 4-6.
- att utöka verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med bilaga 7-19.

Ärendebeskrivning

Sedan Östhammar Vatten AB bildades och startade sin verksamhet 2017 har verksamhetsområdet för VA utökats etappvis. Utökning sker både för nya områden och för fastigheter i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde för VA och där infrastruktur finns utbyggd. Förändring genom utökning av verksamhetsområdet görs löpande och minst en gång per år.

Detta beslut omfattar fastigheter som till och med 31 augusti 2021 anslutits eller var under anslutning till kommunalt vatten- och/eller spillvatten. Verksamhetsområdet för den allmänna VA-anläggningen behöver därför utvidgas till att omfatta de aktuella fastigheterna.

Bakgrund

I Östhammar Vatten AB:s uppdrag som VA-huvudman ingår att bereda förslag på ändringar av verksamhetsområdet för VA inom Östhammars kommun för beslut i Kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om vilka geografiska områden som ska ingå i verksamhetsområdet för VA. Syftet med det kommunala ansvaret är att trygga en långsiktigt hållbar vattenförsörjning och avloppshantering med hänsyn till människors hälsa och miljö i befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområde för VA är ett geografiskt avgränsat område inom vilket Lagen om allmänna vattentjänster gäller. Det innebär såväl rättigheter som skyldigheter för VA-huvudman och fastighetsägare. VA-huvudmannen är skyldig att skyndsamt och så länge behov finns ordna med den vattentjänst eller de vattentjänster som verksamhetsområdet avser. Fastighetsägaren har motsvarande rätt att försörjas av den allmänna VA-anläggningen och är avgiftsskyldig för vattentjänsterna inom verksamhetsområdet där fastigheten ligger.

Beslutsunderlag

Bilaga 1-3 Förslag till utökning av verksamhetsområde för spillvatten

Bilaga 4-6 Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten

Bilaga 7-19 Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Kommunstyrelsen

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Kommundirektör Peter Nyberg föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Gästrike Vatten AB

Östhammar Vatten AB

Bygg- och miljönämnden

Planenheten

Peter Nyberg

Anna Bergsten

Marie Berggren

Ulf Andersson

KS-2022-313

§ 256. Verksamhetsrapport och delårsrapport per tertial 2 2022 för Östhammar Vatten AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ta del av informationen.

Ärendebeskrivning

Delårsrapport per tertial 2 2022 för Östhammar Vatten AB föreligger.

Beslutsunderlag

Protokoll styrelsemöte 2022-10-06

Delårsrapport tertial 2 augusti 2022 Östhammar Vatten AB

Bilaga 1 Verksamhetsrapport per 31 augusti 2022

Bilaga 2 till delårsrapport tertial 2 2022 Östhammar Vatten AB

Beslutet skickas till

Östhammar Vatten AB

Dnr KS-2022-710

§ 257. Avskrivning av motioner från mandatperioden 2018-10-15 till 2022-10-14

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att avskryva obesvarade motioner från mandatperioden 2018-10-15 - 2022-10-14 enligt bilagd lista.

Ärendebeskrivning

En motion ska enligt kommunallagen 5 kap. 35 § beredas så att den kan behandlas i fullmäktige inom ett år från att den väcks. Om så inte kan ske ska det som framkommit vid beredningen anmälas till fullmäktige som då kan avskryva den från vidare handläggning. Avskrivningen sker med hänvisning till att motionerna inte längre är aktuella, då de kommer behandlas i ordinarie budgetprocess/ärendeprocess.

Samtliga motioner som listas i bilagt dokument föreslås avskryvas. Motionärerna har godkänt detta förfarande då motionernas yrkanden kommer hanteras inom ordinarie ärendeprocesser för den nya majoritet som tillträtt efter valet 2022. De motioner som är framställda av partier som inte ingår i den nya majoriteten kommer inte att avskryvas. Det rör sig om två motioner och dessa ingår inte i listan på obesvarade motioner som bilagts ärendet.

Inget underlag har framkommit i beredning av motionerna.

Beslutsunderlag

Lista på obesvarade motioner

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

KS-2022-739

SN 2021-148

§ 258. Anmälningsärende; Socialnämndens verksamhetsplan för 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2023 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2022-12-13.

Föreligger verksamhetsplan för Socialnämnden.

Inför kommunfullmäktige 13 december föreligger förslag att dela upp Socialnämndens ansvarsområde på två nämnder, Individ- och Familjenämnden samt Vård- och omsorgsnämnden. Om de nya nämnderna väljs på kommunfullmäktige kommer nämnderna behöva anta egna budgetar och verksamhetsplaner, då de befintliga handlingarna upprättats innan nämnderna valts.

Ärendets behandling

Socialnämnden fastställde verksamhetsplanen 2022-10-05 § 134.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2023 för socialnämnden
Protokollsutdrag SN 2022-10-05 § 134

KS-2022-739

§ 259. Anmälningssärende; Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2023 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2022-12-13.

Föreligger verksamhetsplan för barn- och utbildningsnämnden.

Ärendets behandling

Barn- och utbildningsnämnden fastställde verksamhetsplanen 2022-10-06 § 101.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2023 för barn- och utbildningsnämnden

Protokollsutdrag BUN 2022-10-06 § 101

KS-2022-739
BMN-2022-2995

§ 260. Anmälningssärende; Bygg- och miljönämndens verksamhetsplan för 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2023 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2022-12-13.

Föreligger verksamhetsplan för bygg- och miljönämnden.

Ärendets behandling

Bygg- och miljönämnden fastställde verksamhetsplanen för 2023 2022-10-05 § 134 och skickar beslutet till Kommunstyrelsen och därefter till Kommunfullmäktige att ta del av.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2023 för bygg- och miljönämnden
Protokollsutdrag BMN 2022-10-05 § 134

Kommunstyrelsen

-

KS-2022-739

§ 261. Anmälningssärende; Kultur-och fritidsnämndens verksamhetsplan för 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2023 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2022-12-13.

Föreligger verksamhetsplan för kultur- och fritidsnämnden.

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden fastställde verksamhetsplanen 2022-10-06 § 55.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2023 för kultur- och fritidsnämnden

Protokollsutdrag KFN 2022-10-06 § 55

KS-2022-739

§ 262. Anmälningssärende; Lokala säkerhetsnämndens verksamhetsplan för 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2023 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2022-12-13.

Föreligger verksamhetsplan för Lokala säkerhetsnämnden.

Ärendets behandling

Verksamhetsplanen fastställdes genom ordförandebeslut 2022-11-07 och anmäls till nästkommande sammanträde.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2023 för Lokala säkerhetsnämnden

KS-2022-739

§ 263. Anmälningssärende; Valnämndens verksamhetsplan för 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2023 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2022-12-13.

Föreligger verksamhetsplan för Valnämnden.

Ärendets behandling

Verksamhetsplanen fastställdes genom ordförandebeslut 2022-11-07 och anmäls till sammanträdet 2022-11-30.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2023 för Valnämnden

KS-2022-313

§ 264. Anmälningssärende; Preliminär delårsrapport 2022 för IT-nämnden samt plan för ekonomi och verksamhet 2023-2025

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

IT-nämnden har fått ta del av preliminär delårsrapport och föreslagit Tierps kommunfullmäktige att anta plan för ekonomi- och verksamhet 2023-2025.

Beslutsunderlag

- Protokoll IT-nämnden 2022-09-23
- Preliminär delårsrapport 2020-08-31
- Plan för IT-nämndens ekonomi- och verksamhet 2023-2025
- KA-rapport augusti för Östhammar

KS-2022-313

§ 265. Anmälningssärende; delårsuppföljning per augusti 2022 för Räddningsnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Delårsuppföljningen är den gemensamma räddningsnämndens avrapportering till kommunfullmäktige i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag Räddningsnämnden 2022-09-21, § 76
- Delårsuppföljning per augusti 2022
- Delårsuppföljning per augusti 2022 tjänsteskrivelse

Beslutet skickas till

Räddningsnämnden

Kommunstyrelsen

KS-2022-178

§ 266. Delegationsbeslut

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Ärende	Beslutsfattare
2022-11-15	Anställning av personal	Niina Johansson
2022-11-15	Anställning av personal	Niina Johansson

Beslutsunderlag

Protokoll från kommunstyrelsens utskott finns i arbetsrummet.

KS-2022-4

§ 267. Anmälningssärenden från nämnder

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen

Ärendebeskrivning

Protokoll eller övrig information från kommunens nämnder, inklusive gemensamma nämnder.

a) Protokollsutdrag Räddningsnämnden

Diarienummer: KS-2022- 669

Protokollsutdrag, tjänsteskrivelse och bilaga från Räddningsnämndens sammanträde 2022-11-02. Taxor 2023 avseende rengöring (sotning) och brandskyddskontroll.

b) Protokollsutdrag Trafik- och samhällsutvecklingsnämnden

Diarienummer: KS-2022- 429

Protokollsutdrag från Trafik- och samhällsutvecklingsnämndens sammanträde 30 september 2022.

KS-2022-4

§ 268. Anmälningssärenden från bolag, stiftelser, etc.

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen

Ärendebeskrivning

Protokoll eller övrig information från kommunens bolag, stiftelser och andra organ där kommunen är representerad.

- a) Styrelsemötesprotokoll Hargs hamn AB
Diarienummer: KS-2022-313
Protokoll från styrelsemöte den 7 september 2022.
- b) Protokoll Ägardialog Gästrike Vatten AB
Protokoll samt powerpointpresentation från ägardialog Gästrike Vatten AB 14 oktober 2022.

KS-2022-4

§ 269. Anmälningssärenden, rapporter med mera

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Beslut från olika organ, rapporter och skrivelser som anmäls till kommunstyrelsen som information.

a) Aktuellt i slutförvarsfrågan

- Diarienummer: KS-2022-4

Rapport för perioden 2022-10-25 - 2022-01-31. Rapporten omfattar av senaste nytt om slutförvarsansökningarna och övrig aktuell information.

b) Beslut från Trafikverket

- Diarienummer: KS-2021-120

Underrättelse om Trafikverkets beslut som fattades 2022-09-26, vilket avser revidering av vilka områden Trafikverket bedömer vara av riksintresse för kommunikationer. Handlingarna omfattar beslut, underrättelse av beslut, funktionsbeskrivningar, samrådsredogörelse riksintressen, förteckning över trafikverkets riksintresseanspråk.

c) Rapport från Mälardalsrådet

- KS-2022-7-166

Rapport från Mälardalsrådet om Samhällsbyggarnas arbetsmarknad.

d) Styrelseprotokoll Samordningsförbundet

- KS-2022-313

Styrelseprotokoll från Samordningsförbundets sammanträde 20 oktober.

e) Protokoll Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan

- KS-2022-120

Styrelseprotokoll från Kärnkraftskommunernas samarbetsorgans sammanträde 30 september 2022.

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet

Kommunstyrelsen

KS-2022-4

§ 270. Information från förvaltningen

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen tar del av aktuell information.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Kommundirektör Peter Nyberg föredrar ärendet. Han informerar om situationen med de ukrainska flyktingar som anlant till kommunen.

Sektor Samhälle
Växande kommun

Datum
2022-10-18

Dnr
KS-2022-323

Sid

UPPSÄGNING AV MARKUPPLÅTELSEAVTAL TILL OMFÖRHANDLING

Östhammars kommun, 212000-0290, och Österby Simbadsförening, 817301-3494, ingick ett markupplåtelseavtal daterat 1994-04-05. Genom avtalet upplåter Östhammars kommun mark för fritidsändamål, bad- och campingverksamhet, samt parkering. Östhammars kommun säger härmed upp avtalet för upphörande 2024-04-01. Östhammars kommun avser att i framtida avtal förhandla om:

- Att avgift ska utgå för markupplåtelsen
- Att avtalet ska skrivas direkt mot verksamhetsutövare

Frågor behandlas av handläggare Krister Carlsson; 0173 86407,
[REDACTED]

ÖSTHAMMARS KOMMUN

Östhammar 221031

Ort och datum vid underskrift

[REDACTED]
Marie Berggren
Verksamhetschef Växande kommun

DET GODALIVET SOM ÄLDRE I
ÖSTHAMMARS KOMMUN, 2023-2026
REMISSUPPLAGA 2022-08-30

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Bakgrund och syfte	1
1.2	Arbetsätt.....	1
1.3	Definitioner och begrepp.....	3
2	Omvärld och nuläge – utveckling av befolkningsstruktur och behov	5
2.1	Andelen äldre ökar i relation till den övriga befolkningen	5
2.2	Geografisk fördelning.....	7
2.3	Behov av stöd ökar kraftigt för personer 80 år och äldre	7
2.4	Behov av stöd i det egna hemmet (hemtjänst)	8
2.5	Behov av särskilt boende	11
2.6	Redan idag är det svårt att rekrytera, utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens	11
2.7	Slutsatser	13
3	Omvärld och nuläge – forskning, trender och pågående omställningar	14
3.1	Forskning inom äldreområdet	14
3.1.1	Hälsa och välbefinnande	14
3.1.2	Fysisk aktivitet	14
3.1.3	Maten och måltiden	15
3.1.4	Alkohol, tobak och övrigt missbruk.....	15
3.1.5	Social gemenskap, delaktighet och meningsfullhet.....	16
3.2	Omställningen till "God och nära vård"	16
3.3	Omställningen till "Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun"	17
3.4	Välfärdsteknik som hjälpmedel och stöd.....	19
4	Det goda livet som äldre	21
4.1	Min 88-åriga mamma	22
4.2	Flytten till Östhammar	23
5	Utvecklingsområden	24
5.1	Utvecklingsområde Livsmiljö.....	24
5.1.1	Behov av bostäder som passar livssituationen	24
5.1.2	Utbudet av anpassade bostäder i kommunen.....	25
5.1.3	Behov av förbättringar i utemiljön.....	26
5.1.4	Behov av förbättringar av service och kommunikationer.....	26
5.2	Utvecklingsområde Jämlikhet och delaktighet	27
5.2.1	Information om kommunens verksamheter	27
5.2.2	Social gemenskap, aktiviteter och mötesplatser	27

5.2.3	Lönearbete och ideellt arbete.....	28
5.2.4	Användning av informationsteknologi.....	29
5.2.5	Medborgarinflytande.....	29
5.3	Utvecklingsområde Hälsa och välbefinnande	30
5.3.1	Egenansvaret	30
5.3.2	Förebyggande hälsoarbete i Östhammar	30
5.3.3	Anhöriga	31
5.3.4	Civilsamhället	32
5.3.5	Attraktivitet som arbetsgivare	32
6	Uppföljning och utvärdering	33

REMISSUPPLAGA

1 Inledning

Äldreplanen är ett övergripande dokument som visar på kommuninvånarnas synpunkter och förutsättningar som är av vikt för att åstadkomma det goda livet för äldre. Äldreplanen ska inte läsas som en traditionell plan med mål och medel utan användas av nämnderna i deras ordinarie arbete med att sätta upp mål för och planera verksamheten. Mer information om detta finns under rubrikerna *bakgrund och syfte* samt *uppföljning och utvärdering*.

1.1 Bakgrund och syfte

Den nuvarande äldreplanen är giltig till och med år 2022. Äldreplanen behöver därför revideras och aktualiseras inför perioden 2023-2027. Syftet med planen är att beskriva förändringar i samhället utifrån olika perspektiv och ge insikter om behovet av förnyelse under de kommande åren för att påverka utvecklingen av de äldres livssituation i kommunen.

Kommunens alla nämnder och förvaltningar har ett gemensamt ansvar att bidra till det goda livet som äldre. Äldreplanens inriktningar och ambitioner ska därför konkretiseras i en gemensam genomförandeplan. I varje nämnds verksamhetsplan ska det framgå vad nämnden ska bidra med för att realisera den kammungemensamma genomförandeplanen för det goda livet som äldre.

Det goda livet innebär att som äldre känna sig trygg, uppleva gemenskap och delaktighet i samhället. Att bibehålla sin förmåga att vara självständig och göra egna val utifrån intressen, önskemål och behov. Det innebär också att känna sig behövd och att de erfarenheter och kunskaper som förvärvats genom livet tas till vara.

Att bli äldre innebär inte att man plötsligt ingår i ett kollektiv där alla är lika. Åldrandet är mycket individuellt och något generellt mönster finns inte. Det finns stora skillnader i behov, möjligheter och önskemål. Vi behöver respektera varandras olikheter och ta vara på varandras resurser för att kunna känna livsglädje och se fram emot en ålderdom värd att leva för.

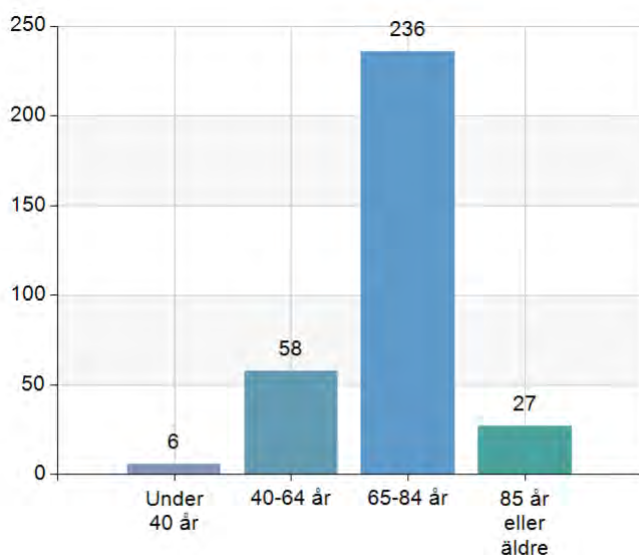
Det övergripande målet med äldreplanen är att äldre i Östhammars kommun ska uppleva ett tryggt samhälle och en god livsmiljö samt känna sig uppmuntrade till att ta hand om sin hälsa.

1.2 Arbetssätt

Arbetet med äldreplanen inleddes i januari 2022 på initiativ av socialnämnden. Beslutet var att revidera befintlig plan och att dialogen med de äldre framförallt skulle ske via det kommunala pensionärsrådet, KPR. Arbetet med att revidera äldreplanen har genomförts av en arbetsgrupp i kommunen med stöd av en styrgrupp.

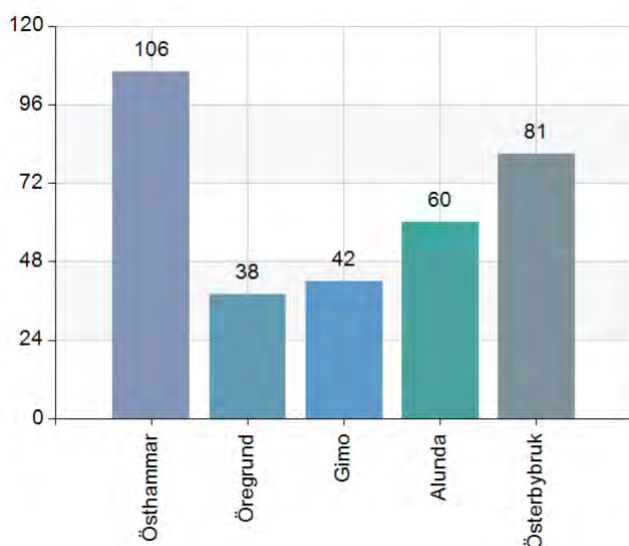
Arbetsgruppen har vid flera tillfällen träffat KPR och även haft kontakt via telefon och e-post. Under våren 2022 har en enkät om hur det är att vara äldre i kommunen funnits tillgänglig på kommunens hemsida samt delats ut i pappersform via pensionärsföreningar och genom att en grupp medarbetare från kommunen delat ut enkäter på de fem serviceorterna. Samtliga kommuninvånare oavsett ålder har haft möjlighet att svara på enkäten och totalt har 327 fullständiga enkätsvar registrerats.

Antal svarande i olika åldersintervall

Diagrammet ovan visar att ca 80% av de svarande är i ålderskategorin 65 år och äldre. Det är intressant att notera att 64 personer som är yngre än 65 år har svarat på enkäten och visat sitt engagemang för äldre frågor. En annan intressant aspekt är att sju av tio svarande är kvinnor.

Antal svarande per ort

Diagrammet visar fördelningen av enkätsvaren utifrån servicesort. Österbybruk och Alunda har en större andel äldre svarande i relation till befolkningmängden än övriga orter.

Förutom flervalsfrågor gav enkäten utrymme för fritextsvar. Enkäten med samtliga fritextsvar har analyserats och relevanta delar har använts i kapitel 5, Utvecklingsområden.

Det fortsatta arbetet beskrivs under hösten:

- Dialog med KPR
- Dialog kommunens ledningsgrupp
- Remissrunda
- AU/Nämnd/KF

1.3 Definitioner och begrepp

Nedan följer definitioner och begrepp som används i dokumentet.

Anhörig används om den person som ger omsorg, stöd eller vård till någon som är långvarigt sjuk, äldre, eller har en funktionsnedsättning. Anhöriga kan i det här sammanhanget omfatta både en familjemedlem och någon utanför familjekretsen, till exempel en vän eller granne.

App(ar) är en förkortning av ordet mobilapplikation. En mobilapplikation är ett litet datorprogram för mobila enheter som smartmobiler och läsplattor.

Brukare är en term som Socialstyrelsen rekommenderar för benämning av en person som får, eller som är under utredning om att få, individuellt behovsprövade insatser från socialtjänsten.

Esther. För att personifiera dokumentet så används ”Esther” som representant för de äldre i Östhammar. I dokumentet används också ”vi” för att uttrycka att samhället formas av alla vi människor som bor i kommunen. Förändring skapas tillsammans.

God och nära vård kan beskrivas som ett övergripande mål för den omställning som sker inom hälso- och sjukvården. Omställningen syftar till att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från patientens behov och förutsättningar.

Närstående är den person som tar emot stöd eller hjälp från en anhörig.

Servicegrad visar andelen äldre i relation till befolkning 65 år + som är beviljade insatser enligt SoL (socialtjänstlagen). Servicegraden är en indikator på nivån av omvårdnadsbehovet och nivån av oberoende av omvårdnad för gruppen 65 år +.

Serviceort används som samlingsbegrepp för orterna Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar. När statistik redovisas utifrån serviceort är övriga tätorter och glesbygd inkluderade.

Ädelreformen (vars namn kommer av äldredelegationen, ÄDEL, inrättad 1987) genomfördes i Sverige den 1 januari 1992. Ädelreformen innebar en helhetssyn för den äldre människan, inte bara medicinska utan även sociala behov skulle tillgodoses inom vård och omsorg. Innan reformen hade landsting (numera regioner) och kommuner delat på ansvaret för äldreomsorgen. Brister i samordningen bidrog till Ädelreformen där kommunerna fick ett samlat ansvar för boende, service och stora delar av vården. Samverkan mellan Region och kommun regleras via ViS (Vård i samverkan) dokumenten. ViS är de styrande dokument som stödjer huvudmännens samarbete inom Uppsala län.

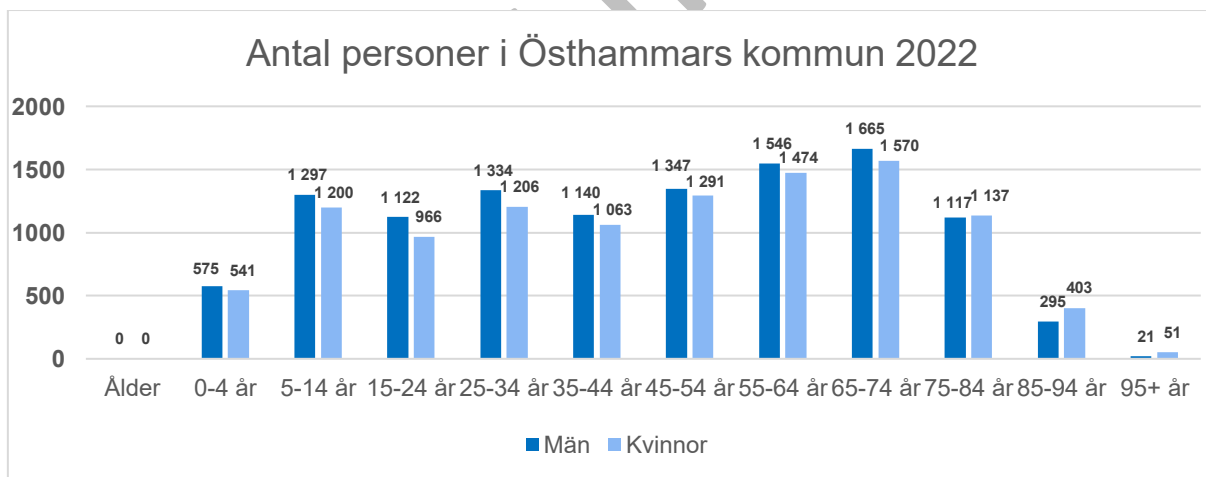
2 Omvärld och nuläge – utveckling av befolkningsstruktur och behov

2.1 Andelen äldre ökar i relation till den övriga befolkningen

I likhet med många andra länder blir Sveriges befolkning allt äldre. Särskilt gruppen 80 år och äldre kommer att öka väsentligt under de kommande åren vilket är en konsekvens av de stora barnkullarna i slutet av 1940-talet. Andelen personer i yrkesverksam ålder minskar samtidigt vilket innebär att färre personer ska finansiera välfärdssystemen.

I figuren nedan ses befolkningsstrukturen för Östhammars kommun uppdelad på män och kvinnor per den 1 maj 2022.

Antal personer i Östhammars kommun

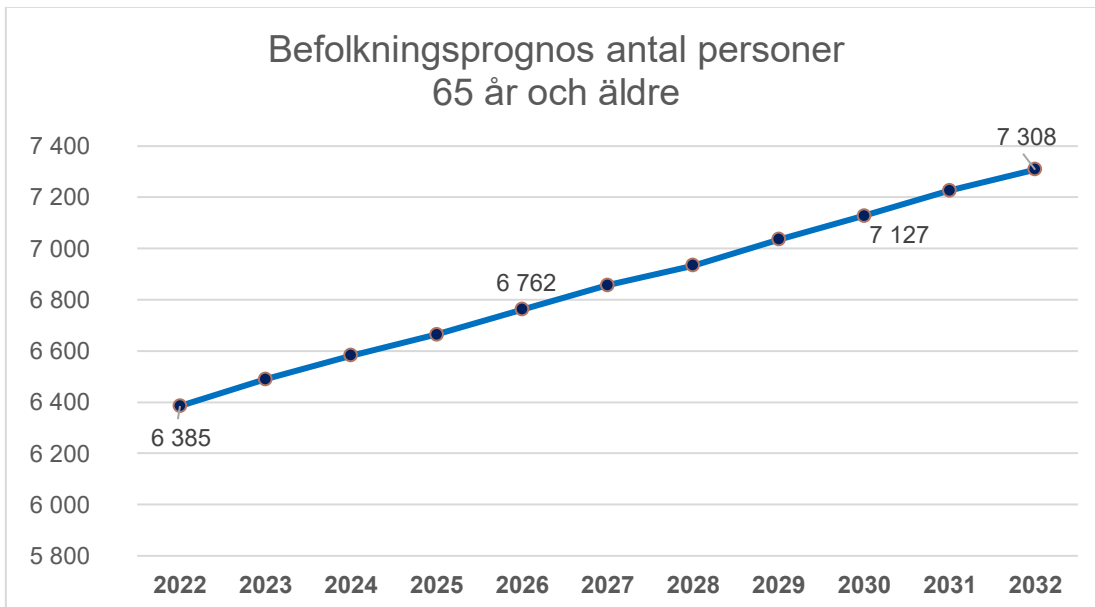

I vår kommun pekar prognoser mot att andelen äldre kommer att överstiga andelen yngre kring år 2025. Åldersfördelningen skiljer sig något åt mellan orterna i kommunen. Det är framför allt Öregrund som har en högre andel äldre invånare vilket kan bero på att många äldre flyttar ut till sitt fritidsboende¹. Den förväntade medellivslängden är knappt 85 år för kvinnor och drygt 81 år för män.²

¹ Översiktsplan Östhammars kommun

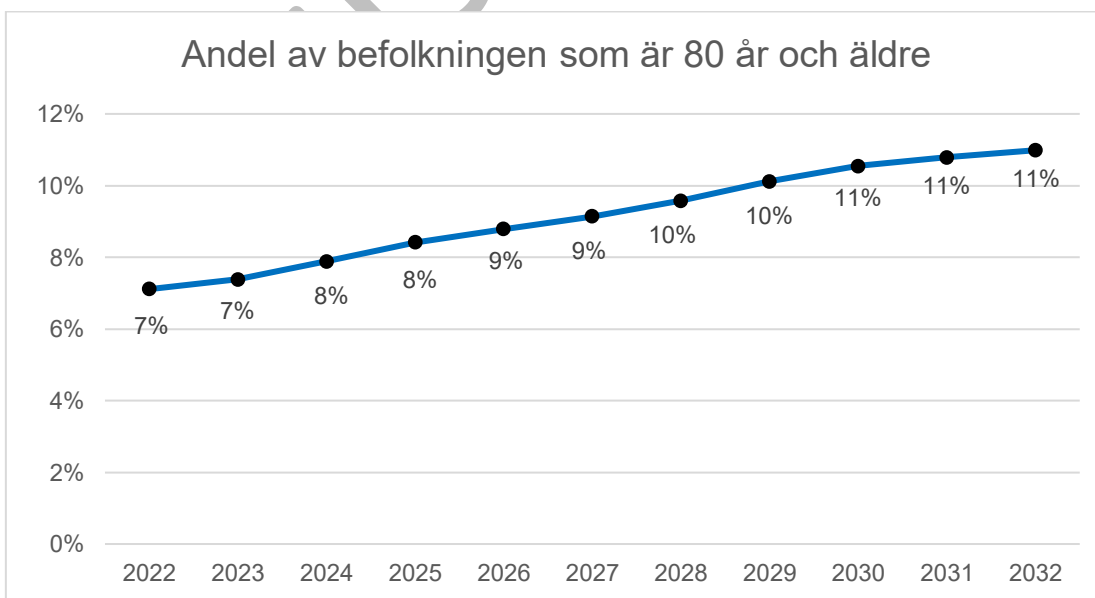
² Vård och omsorg om äldre, Socialstyrelsen 2020

Befolkningsprognos för personer 65 år och äldre i kommunen

Antalet personer som är 65 år eller äldre beräknas öka från nuvarande ca 6 400 personer till ca 6 800 personer fram till år 2026. Om 10 år, år 2032, beräknas antalet ha ökat med ytterligare ca 550 personer och uppgå till ca 7 300 personer. Sammantaget beräknas antalet personer 65 år eller äldre öka med nära 950 personer vilket motsvarar en ökning på ca 14% under den kommande tioårsperioden. En motsvarande ökning i åldersgruppen har vi också haft under de senaste tio åren, från år 2012 till år 2022.

Andelen av befolkningen i kommunen som är 80 år eller äldre

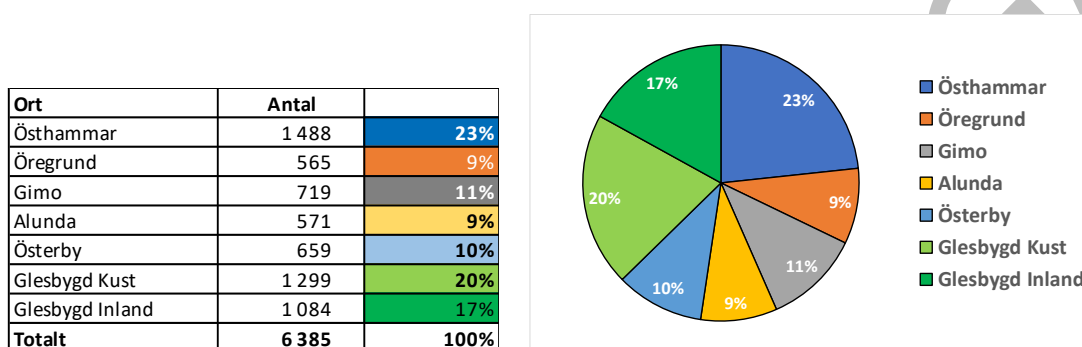

Andel av befolkningen som är 80 år eller äldre ökar från 7% år 2022 till 11% år 2032. I absoluta tal innebär det från ca 1600 personer till ca 2600 personer vilket innebär att hela ökningen i antalet personer i åldersgruppen 65 år och äldre sker i åldersgruppen 80 år och äldre. Det här är den stora skillnaden mellan den tioårsperiod vi har bakom oss och den vi har framför oss.

2.2 Geografisk fördelning

Äldre personer bor i högre utsträckning på landsbygden än personer i yrkesverksam ålder.

Bostadsort för personer 65 år och äldre (2022)

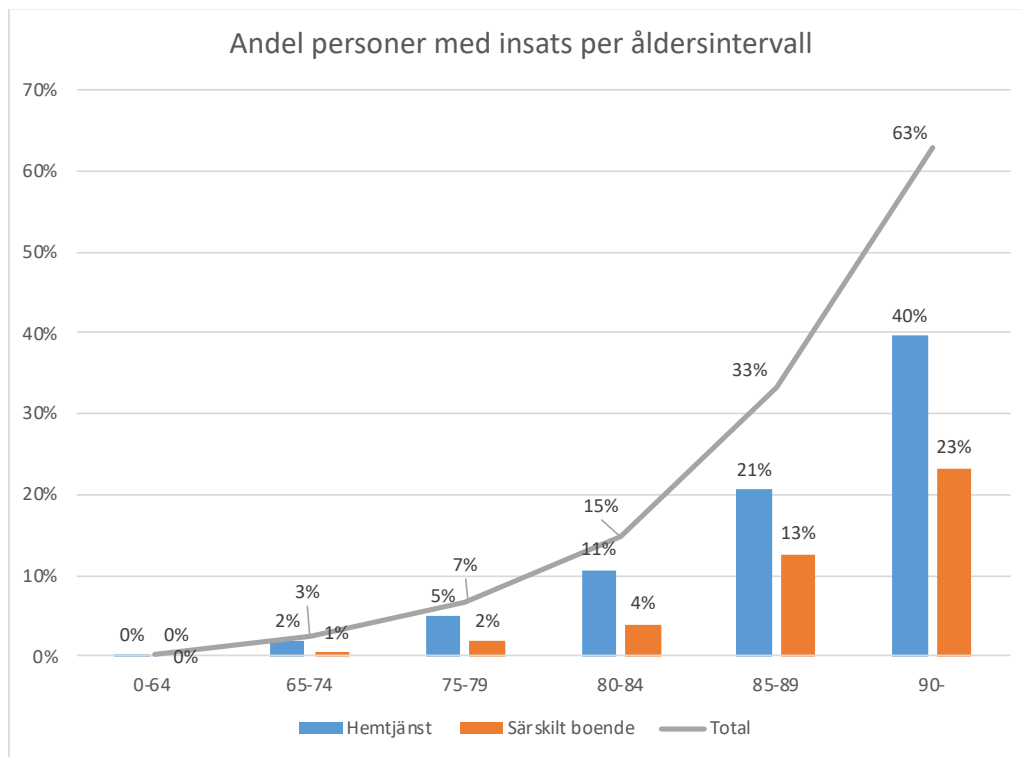

Fyra av tio personer 65 år och äldre bor utanför de fem serviceorterna. De två geografiska blocken som benämns som glesbygd är områden som har ett begränsat serviceutbud och där det inte finns särskilda boenden. De som bor på glesbygden bor mestadels i egna hem. Gränserna mellan områdena utgår från så kallade nyckelkodsområden. Nyckelkodsområden används i olika sammanhang för redovisning av statistik.

2.3 Behov av stöd ökar kraftigt för personer 80 år och äldre

Andelen äldre i kommunen med beviljade stödinsatser från socialtjänsten ser ut på följande sätt i de olika åldersgrupperna.

Andel personer med insats per åldersintervall år 2022

Diagrammet visar att andelen personer med beviljade insatser ökar kraftigt i takt med stigande ålder. Det finns en tydlig brytpunkt i behovsutvecklingen från 80 år och uppåt.

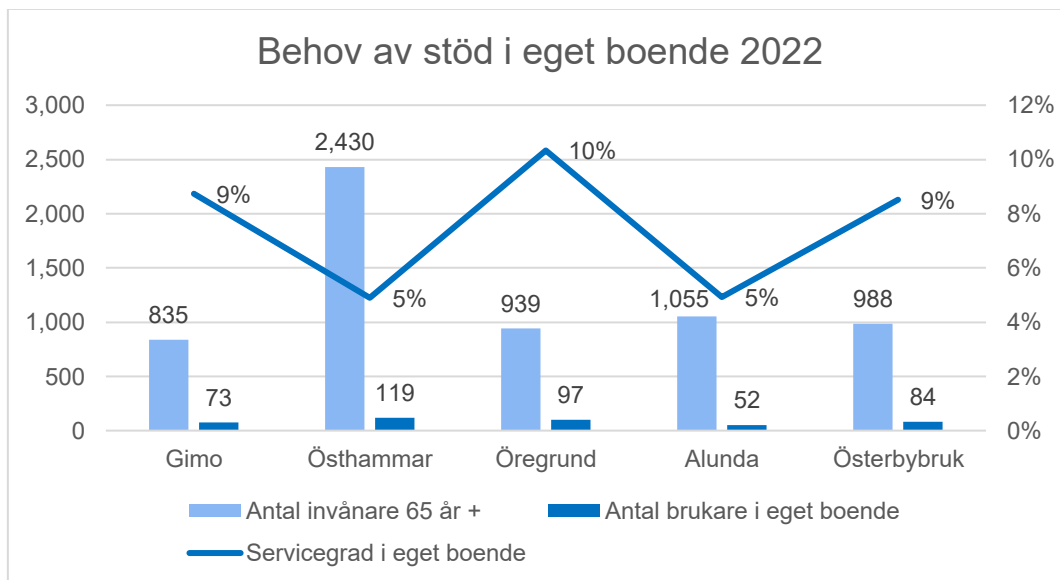
2.4 Behov av stöd i det egna hemmet (hemtjänst)

I genomsnitt har 7% av befolkningen 65 år eller äldre myndighetsbeslut om stöd i eget boende. Andelen (servicegraden³) har legat på en stabil nivå under de senaste åren men varierar relativt mycket mellan de olika serviceorterna (där glesbygd inland och glesbygd kust är inräknade).

³ Servicegrad = antal brukare med omsorg i relation till befolkningsantal 65 år + i eget boende

Behov av stöd i eget boende 2022

I Alunda och Östhammar har ca 5 % av den äldre befolkningen beviljade stödinsatser i hemmet medan i Gimo och Österbybruk ligger servicegraden på ca 9% och i Öregrund på ca 10%. Variationen mellan orterna kan bero på många olika faktorer (exempelvis fysisk och psykisk hälsa, familjesituation, boendesituation).

En generell trend är att det genomsnittliga behovet per person och månad har ökat på alla orter.

Utveckling av beviljad tid och antal brukare inom hemtjänsten			
År	Antal brukare	Beviljad tid (tim)	Genomsnittlig tid per brukare och månad
2019	423	13 093	31
2020	425	14 876	35
2021	451	18 574	41
2022	468	17 761	38

Den beviljade tiden för hemtjänst har ökat med nästan 23 % under en treårsperiod, från i genomsnitt 31 timmar till 38 timmar per månad och brukare mellan åren 2019 till 2022. Det ökade behovet kan härledas till de personer som har de största behoven vilket innebär att allt fler äldre med omfattande behov får stöd av hemtjänsten.

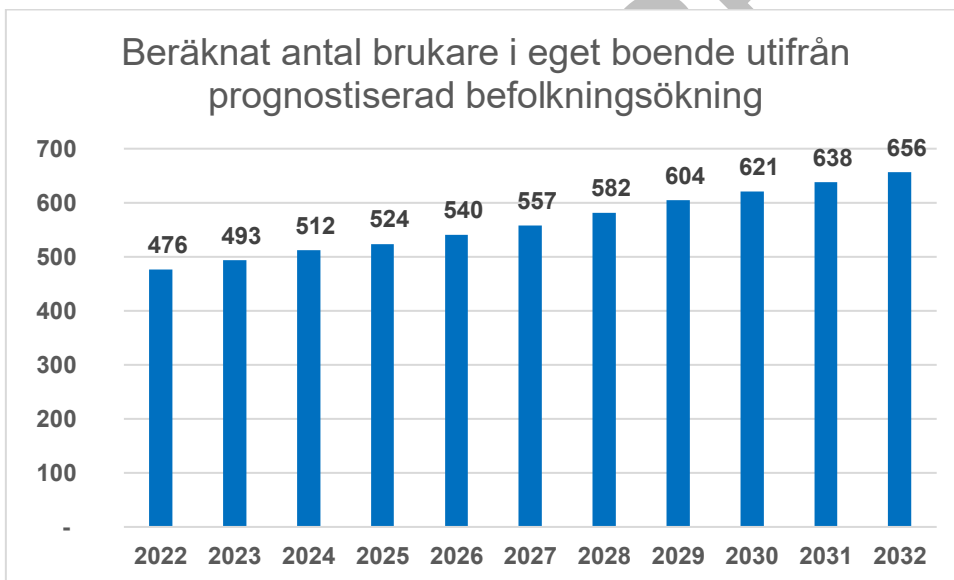
Det genomsnittliga behovet per brukare varierar en del mellan orterna.

Ort	Genomsnittligt behov per brukare och månad
Östhammar	35 tim
Öregrund	25 tim
Gimo	30 tim
Alunda	29 tim
Österbybruk	33 tim

Skillnaderna mellan orterna i servicegrad och behov går inte att förklara på något enkelt sätt utan kräver fördjupade analyser.

Med utgångspunkt från nuvarande servicegrad i olika åldersintervall ser prognosen över behovet av hjälp i hemmet ut på följande sätt.

Beräknat antal brukare i eget boende utifrån prognostiserad befolkningsökning

I mitten av maj 2022 hade 476 personer⁴ beviljat stöd från hemtjänst. År 2032 beräknas 656 personer behöva stöd. Det handlar om ytterligare 180 personer vilket innebär en ökning på ca 38%. Av dessa 180 personer bor ca 70 personer i glesbygd.

⁴ Genomsnittsvärde per månad under de senaste 6 månaderna (december 2021 – maj 2022)

2.5 Behov av särskilt boende

Framtidens behov av särskilt boende kommer att bero på möjligheterna att bo kvar i det egna hemmet. Med en linjär utveckling av behovet utifrån nuläget och prognostiserad befolkningsutveckling ser behovet av platser på särskilt boende ut enligt tabellen nedan.

Beräknat behov av platser i särskilt boende utifrån prognostiserad befolkningsökning

I maj 2022 finns det 223 platser i särskilt boende men i genomsnitt har 213 platser använts. Kommunen har under de senaste åren inte haft någon kö till plats på särskilt boende. För att möta behoven av särskilt boende som den beräknade befolkningsutvecklingen innebär, behöver kommunen ytterligare 100 platser fram till år 2032 vilket motsvarar en ökning med 47 %.

Trenden under de senaste åren i Östhammars kommun visar att prognoser för särskilt boende överskattat behovet medan prognoserna för hemtjänst har legat i underkant både när det gäller antal och omfattningen av behoven.

2.6 Redan idag är det svårt att rekrytera, utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens

En kraftig ökning av antalet äldre som behöver stöd får omfattande konsekvenser för behovet av personal. Många fler än idag kommer behöva arbeta inom både kommunens vård och omsorg och inom den regionalt organiserade vården.

Välfärdens kompetensförsörjning är en av decenniets viktigaste frågor för Sveriges kommuner och regioner. Antalet personer i arbetsför ålder, 20-66 år, ökar relativt långsamt under hela planperioden. Invandringen till Sverige är avgörande för att det överhuvudtaget ska ske någon ökning av antalet personer i arbetsför ålder under 2020-talet.⁵ SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) bedömer att nyrekryteringar av vård- och omsorgspersonal inte kommer att räcka till för att möta de ökade behoven av äldreomsorg.⁶

För att klara kompetensförsörjningen behöver kommuner och regioner fortsätta att rekrytera men också förmå utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens. Mellan 2018 till 2021 har personalkostnaderna inom hemtjänsten i Östhammar ökat med 38 miljoner. Kostnadsökningen motsvarar ca 65 årsarbetare.

Pandemin har synliggjort brister inom äldreomsorgen. Coronakommissionens delbetänkande⁷ visar på flera områden där förutsättningarna behöver förbättras bland annat bemanning, arbetsvillkor, kompetens och språkkunskaper, ledarskapets förutsättningar, hälso- och sjukvård, bristande hygienrutiner och tillgång till skyddsutrustning och samverkan.

Det finns ett säkerställt samband mellan yrkeskompetent personal och god kvalitet i vård och omsorg. Kompetensnivån måste därför vara jämn och hög och på sikt höjas.⁸ Äldreomsorgslyftet är en statlig satsning som innebär att kommunerna får medel under 2021–2023 för att höja kompetensen inom äldreomsorgen.

Situationen i Östhammars kommun skiljer sig inte jämfört med övriga Sverige. Kommunen har redan idag brist inom vissa kompetenser och situationen kommer kontinuerligt att försvåras i takt med att andelen äldre ökar och behoven av välfärdstjänster ökar. Kommunen kommer att behöva arbeta intensivt för att behålla och nyrekrytera socionomer, beteendevetare, sjuksköterskor, arbetsterapeuter samt fysioterapeuter. De resurser som finns tillgängliga måste användas mer effektivt samtidigt som arbetet med att skapa en god arbetsmiljö på sikt kan sänka såväl personalomsättning som sjuktal.

En styrka är att kommunen samarbetar med Bruksgymnasiet i Gimo när det gäller kompetensutveckling. Kommunen gör fortsatta satsningar på kompetensutveckling bland annat med stöd av Äldreomsorgslyftet⁹. De planerade satsningarna på välfärdsteknik och på fortsatt utveckling av ”trygg och hållbar äldreomsorg¹⁰” förväntas bidra till att attrahera och behålla kompetenta medarbetare.

⁵ SKR 2020:80. Möt välfärdens kompetensutmaning – rekryteringsrapport.

⁶ SOU 2020:80. Äldreomsorgen under pandemin. Delbetänkande av Coronakommissionen.

⁷ SOU 2020:80. Äldreomsorgen under pandemin. Delbetänkande av Coronakommissionen.

⁸ SOU 2017:21. Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer.

⁹ Socialstyrelsen (<https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/kommuner/aldreomsorgslyftet/>)

¹⁰ Tillämpning av äldreplanen, Socialnämnden, April 2021

2.7 Slutsatser

Mot bakgrund av åldersstrukturen i befolkningen och det prognostiserade behovet av stöd är det helt avgörande för kommunen som helhet att arbeta med att skapa så goda förutsättningar som möjligt för äldre att leva oberoende och självständigt så länge som möjligt. Det är också i linje med vad de flesta äldre önskar.

En linjär behovsutveckling i relation till åldersstrukturen medför omfattande kostnadsökningar, inte minst beroende på att en så stor andel äldre bor ute i glesbygden vilket innebär att kommunens vård- och omsorgspersonal behöver lägga mycket tid på resor. Kostnadsutvecklingen påverkas även av organisatoriska vägval, kvaliteten i det arbete som utförs samt förmågan att utveckla och behålla personal samt göra kloka teknikval.

För att lyckas förändra den prognostiserade behovsutvecklingen är det viktigt att lyssna på de äldre och på forskningen för att förstå och påverka de faktorer som har störst betydelse för det goda livet i olika livssituationer.

REMISSUPPLÄGG

3 Omvärld och nuläge – forskning, trender och pågående omställningar

En ökad andel äldre behöver inte betyda att behovet av stöd ökar i samma takt. Verkligheten är inte linjär och vägen till ett gott åldrande ser olika ut för olika människor. Det går att åstadkomma trendbrott genom att förbättra förutsättningarna för det goda livet så att fler kan leva oberoende och självständigt högt upp i åldrarna.

Vad säger forskningen om vilka faktorer och förutsättningar som främjar hälsa och välbefinnande? Vilka förändringar pågår i samhället som påverkar dessa förutsättningar?

3.1 Forskning inom äldreområdet

3.1.1 Hälsa och välbefinnande

Världshälsorganisationen definierar hälsosamt åldrande som att bibehålla eller förbättra sin funktionsförmåga att kunna göra saker man värdesätter i livet. En god funktionsförmåga ger Esther en upplevelse av välbefinnande.¹¹

Funktionsförmåga påverkas av både inre och yttre faktorer och förutsättningar. Inre faktorer är mentala och fysiska kapaciteter som att gå, se, höra, prata, fatta beslut och minnas. Yttre faktorer är samhället runt Esther, miljön i och utanför hemmet, normer, attityder och politik. För att bidra till ett hälsosamt åldrande är både de inre individuella och de yttre omgivningsfaktorerna viktiga. Livet har många dimensioner och det går inte att arbeta isolerat med en faktor i taget eftersom Esthers liv är en odelbar helhet.

Statens folkhälsoinstitut lyfter fram följande faktorer som har stor betydelse för ett gott åldrande; fysisk aktivitet, bra matvanor, social gemenskap och delaktighet.¹²

3.1.2 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet påverkar vår hälsa i positiv riktning och bidrar till ett ökat välbefinnande, oavsett ålder. Studier visar att vinsterna av fysisk aktivitet är större än vad man tidigare trott och långvarigt stillasittande är en riskfaktor för ohälsa. Huvudbudskapet i WHO:s riktlinjer för fysisk aktivitet¹³ är att bryta stillasittande med rörelse och att all rörelse är bättre än ingen.

¹¹ Världshälsorganisationen, 2015

¹² Agahi et al, 2005

¹³ WHO, World Health Organization. WHO Guidelines om physical activity and sedentary behaviour. 2020

Ingen aktör kan ensam åstadkomma ett samhälle som främjar fysisk aktivitet och minskar stillasittande. Att skapa samhällseliga förutsättningar kräver ett arbete inom flera sektorer och på alla nivåer i samhället. Det handlar om den fysiska och sociala miljön och det sociala sammanhang i vilket Esther lever och verkar.

3.1.3 Maten och måltiden

Måltiderna har stor betydelse för äldres livskvalitet, inte bara genom att ge energi och näring. Måltiden kan vara ett positivt avbrott i vardagen och bidra till glädje, gemenskap och meningsfullhet.

Att stärka det friska och förebygga ohälsa är centralt för att stödja ett hälsosamt åldrande. Med hög ålder ökar risken för nutritionsrelaterade problem och undernäring är det vanligaste problemet.. Undernäring leder bland annat till minskad muskelmassa, vilket ökar risken för fallskador, minskad funktionsförmåga och möjlighet för Esther att klara sig själv. Även den psykiska hälsan kan försämrast.¹⁴ Undernäring medför mycket lidande, ett ökat vårdbehov och höga samhällskostnader.

3.1.4 Alkohol, tobak och övrigt missbruk

Daglig tobaksrökning är en av de främsta riskfaktorerna för sjukdom och är förknippad med ökad risk för att Esther ska få lungcancer, diabetes, KOL och hjärt- och kärlsjukdomar. Den dagliga tobaksrökningen minskade under 2006 – 2021 bland både kvinnor och män i alla åldersgrupper.¹⁵ Det finns stora ojämlikheter kring tobaksbruk, rökning är betydligt vanligare i socioekonomiskt sårbara grupper. År 2018 var rökning dubbelt så vanligt bland dem med kort utbildning jämfört med dem med lång utbildning.

Snus är den vanligaste tobaksprodukten bland män, medan cigaretter har varit vanligast bland kvinnor. Snus har börjat utgöra en allt större del av tobaksanvändningen i Sverige, framförallt bland kvinnor.¹⁶

De senaste 15 åren har den totala alkoholkonsumtionen i liter alkohol per person minskat i Sverige. Bland personer under 50 år har alkoholkonsumtionen sjunkit med 27 procent sedan 2004. Samtidigt har den stigit med 16 procent i gruppen 65-84 år. Äldreomsorgen och hälso- och sjukvården är viktiga för att upptäcka och stödja äldre personer med riskbruk eller missbruk av alkohol.¹⁷

¹⁴ Livsmedelsverket. Nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen. 2021

¹⁵ Folkhälsomyndigheten. Folkhälsans utveckling. Årsrapport 2022

¹⁶ CAN Centralförbundet för alkohol – och narkotikaupplysning. Tobaksvanor i Sverige 2003 – 2019. 2020

¹⁷ Socialstyrelsen. Vård och omsorg för äldre. Lägesrapport 2021

3.1.5 Social gemenskap, delaktighet och meningsfullhet

Social delaktighet och starka, goda sociala kontakter har en positiv inverkan på Esthers psykiska mående medan begränsade sociala nätverk riskerar leda till psykisk ohälsa. Alla åldras på sitt eget individuella sätt. Vissa börjar trivas bättre i lugn och ro i sitt eget sällskap, medan andra söker en mer aktiv livsstil.

Ensamhet och ångest är ett problem framförallt för Esther som bor på ett särskilt boende.¹⁸ Det visar den enkätundersökning som Socialstyrelsen skickar ut årligen där äldre personer får besvara frågor om äldreomsorgen. En orsak till att de som bor på ett särskilt boende känner sig mera ensamma kan vara att de som bor i eget boende har bättre tillgång till sociala kontakter.¹⁹

Ensamhet har två dimensioner, den emotionella och den sociala dimensionen.²⁰ Den emotionella dimensionen handlar om avsaknad av en nära vän, någon att anförtro sig åt, medan den sociala dimensionen handlar om att inte ingå i något större nätverk eller höra till en grupp. Denna skillnad gör det möjligt att förstå hur Esther kan uppleva (emotionell) ensamhet trots en stor bekantskapskrets, eller att hon kan uppleva (social) ensamhet trots att hon lever tillsammans med någon annan eller har en nära vän.

3.2 Omställningen till ”God och nära vård”

God och nära vård är ett övergripande mål för den omställning som nu sker nationellt inom hälso- och sjukvården. Omställningen syftar till att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från Esthers behov och förutsättningar (personcentrerat hälsoarbete). Primärvården ska vara navet för samarbetet med annan hälso- och sjukvård samt med socialtjänsten.²¹

Omställningen av det svenska hälso- och sjukvårdssystemet, från sjukhus till nära vård kommer att påverka förutsättningarna för den kommunala vården och omsorgen riktad till äldre.²² Redan idag utförs drygt en fjärdedel av all hälso- och sjukvård av kommunerna. Under coronapandemin blev kommunernas viktiga roll i hälso- och sjukvårdssystemet uppmärksammat och synliggjord.

När antalet personer över 80 år ökar kraftigt förutspås att den kommunala hälso- och sjukvården kommer att ta hand om allt sjukare patienter med allt mer omfattande och komplexa vårdbehov.

¹⁸ Socialstyrelsen 2020. Ökning av äldre som upplever ensamhet, oro och ångslan.
www.socialstyrelsen.se

¹⁹ Nyqvist, Cattan, Andersson, Forsman & Gustafsson (2013). Social capital and loneliness among the very old living at home and in institutional settings: a comparative study. *Journal of Aging & Health* (25).

²⁰ Lena Dahlberg. Forskningsperspektiv på europeisk ensamhet. www.aldreicentrum.se

²¹ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/god-och-nara-varld/>

²² SOU 2020:80. Äldreomsorgen under pandemin. Delbetänkande av Coronakommissionen.

En utveckling som vi redan nu kan se i statistiken. En fungerande samverkan mellan kommunens vård och omsorg samt regionens hälso- och sjukvård är avgörande för att omställningen till en ”god och nära vård” ska bli framgångsrik.²³ Medarbetare inom kommunen behöver ha etablerade och goda relationer med medarbetare inom regionen för att kunna samarbeta bra och ansvarsfullt och på så sätt ge förutsättningar för ett personcentrerat hälsoarbete i den nära vården av Esher.

En viktig del av den pågående omställningen av hälso- och sjukvården är att arbeta hälsofrämjande. Att förebygga sjukdom genom hälsofrämjande insatser är avgörande för att klara framtidens hälsoutmaningar och vårdbehov. Genom att arbeta hälsofrämjande och förebyggande ökar livskvaliteten för Esther samtidigt som skador som exempelvis fallolyckor minskar. Tidigt insatta förebyggande åtgärder ger även möjlighet att skjuta fram funktionsnedsättning och den tidpunkt då Esther blir beroende av vård och omsorg.²⁴ Ytterligare en betydelsefull aspekt i det förebyggande arbetet är att genom anhörigstöd förebygga ohälsa hos dagens anhörigvårdare när de själva blir äldre.²⁵

En personcentrerad vård förutsätter att information delas så att alla som arbetar med Esther har förutsättningar att utforma de insatser som behövs tillsammans med henne.²⁶ Det finns med andra ord behov av en samlad dokumentation som följer Esther och som är nåbar när den behövs.²⁷ Dagens informationssystem är byggda utifrån vad organisationer behöver dokumentera och följa upp. Systemen utgör därför ett hinder för att kunna dela information mellan medarbetare som tillhör olika organisationer i Esthers kontaktnätverk.

Idag finns en närvårdsenhet i Östhammar som är ett samarbete mellan region Uppsala och Östhammars kommun. Den primära målgruppen är multisjuka äldre som inte kräver sjukhusets olika specialistfunktioner. Närvårdsplatserna tillgodoser stora vårdbehov och avlastar andra delar i vårdsystemet.

3.3 Omställningen till ”Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun”

”Vår förmåga att samarbeta, att tänka fritt och tänka nytt kommer att vara helt avgörande för hur resultaten sedan blir”, citat från Lisa Norén, ordförande i socialnämnden, vid uppstarten av omställningen till ”trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun”.

²³ SOU 2018:39. God och nära vård. En primärvårdsreform-

²⁴ SKR, 2021. Fakta om äldreomsorgen – i ljuset av coronapandemin.

²⁵ SOU 2017:21. Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer

²⁶ SPU 2020:19. God och nära vård – en reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem

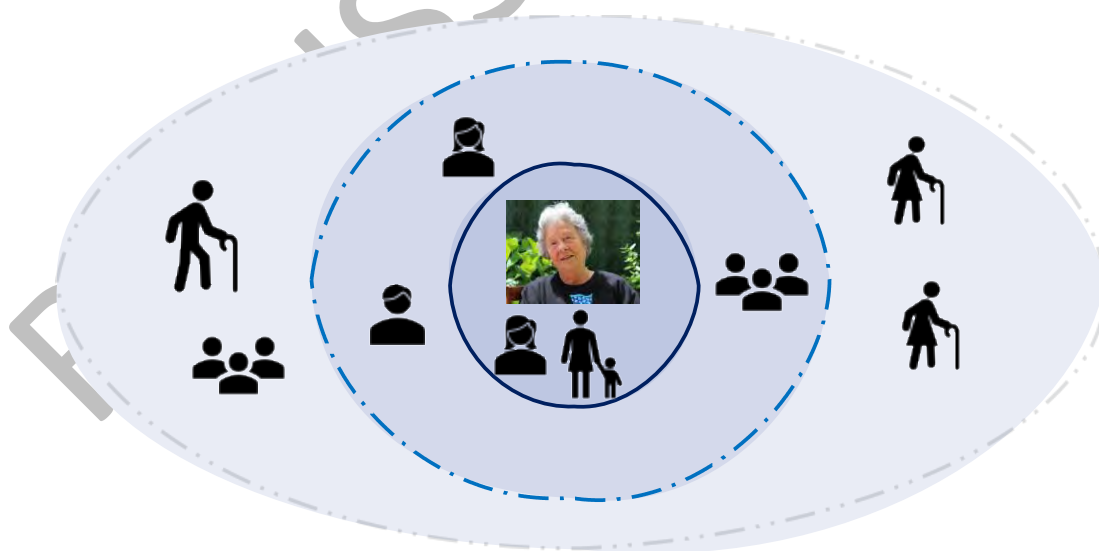
²⁷ SKR, 2020. Vård och omsorg i hemmet.

Sedan år 2020/2021 arbetar kommunen aktivt med omställningen till en ”trygg och hållbar äldreomsorg”. Syftet är att påverka behovsutvecklingen av vård- och omsorg och både uppnå en god kvalitet (trygghet, delaktighet och välbefinnande) och en god ekonomisk hushållning i äldreomsorgen.

Det handlar om att ta tillvara Esthers egna resurser och möjligheter i hemmiljön genom att ha ett stödjande förhållningssätt som uppmuntrar Esther till att bibehålla sina förmågor både fysiskt och psykiskt. Allt för att undvika passivitet och att Esther tappar de funktioner och förmågor som hon faktiskt har. När Esther kan bibehålla sina förmågor och sin självständighet upplever hon en god livskvalitet samtidigt som kommunens kostnader stannar på en hållbar och förutsägbar nivå.

Trygg och hållbar äldreomsorg innebär att alla som möter Esther arbetar med ett stödjande förhållningssätt och utifrån målet att hon ska uppleva en meningsfull och trygg vardag där hon kan leva så oberoende och självständigt som möjligt och samtidigt uppleva att hon finns i ett sammanhang.

En viktig förutsättning för ett sådant arbetssätt är att det finns etablerade och fungerande relationer mellan professionella medarbetare, anhöriga, vänner och med Esther själv och att samtliga kontinuerligt lyssnar och arbetar med att utveckla förståelsen för Esthers situation, behov och sammanhang så att man i handling tar **tillvara samtliga involverades kunnande och kompetens** för att möta behovet. Speciellt viktigt är det att lyssna på Esther och vad som är viktigt för henne och inte fastna i vad som är viktigt för organisationen.

Vägvalet illustreras med bilden ovan, **ögat**, där Esther finns i mitten tillsammans med sina närmast anhöriga. I ringen utanför finns kommunens och regionens medarbetare och i den yttre ringen finns vänner och nätverk i civilsamhället som är viktiga för Esther. Som en aktör bland

många kan kommunen underlätta tillsammansarbetet genom att skapa förutsättningar för fysisk aktivitet, bra matvanor, social gemenskap och delaktighet.

3.4 Välfärdsteknik som hjälpmedel och stöd

Med välfärdsteknik avses utrustning i bostaden för hjälp med personlig hygien, planeringshjälp eller ”kom-ihåg-hjälp”, telefon, tv eller annan kommunikation. Smarta appar och hjälpredor, pålitlig automatik, en enkel fjärrkontroll, sensorer, digitala medicinskåp, trygghetslarm, smarta hem och digitala dörrlås samt nyckelsystem kan vara intressanta digitala hjälpmedel.

Andra områden där välfärdsteknik kan vara ett hjälpmedel är förflyttning inomhus eller utomhus, utbud av och nya kombinationer av mobila tjänster för exempelvis inköp av mat och apoteksvaror men även för kontakt med anhöriga, läkare och annan vård- och omsorgspersonal samt för träning.

Med bättre och mer användarvänlig teknik i bostäder ges bättre förutsättningar för många äldre att långt upp i ålder bo tryggt och bekvämt. Tekniken kan bidra till att²⁸

- öka Esthers självständighet
- avlasta personalen
- göra jobbet mer attraktivt

Det handlar om att använda teknikens möjligheter för att frigöra tid till det som teknik inte kan ersätta: mötet människor emellan, den nära omsorgen och kontakten.²⁹ Men tekniken kan också bidra till mer social samvaro med anhöriga och vänner för att bryta upplevd ensamhet och isolering.

En rad olika rapporter har visat att det finns en betydande potential att automatisera arbeten med ny teknik, men att automatisera yrken inom vård och omsorg är svårare och kommer att ta längre tid.³⁰ I stort sett all vård och omsorg sitter ofta fast i mer eller mindre bra it-system. Dessa system är byggda i olika plattformar vilket försvårar både uppskalning och kommunikation mellan system. Teknik som inte visar sig användbar är ett stort slöseri.

En förutsättning för digitala lösningar är en stabil digital infrastruktur. Kravet är särskilt viktigt på landsbygden där avstånden till fysiska mötesplatser är stora.

²⁸ Riksföreningens Äldres Hälsa

²⁹ SKR, 2020. Att driva omställningen till Nära vård.

³⁰ Sveriges viktigaste jobb finns i välfärden. Rekryteringsrapport 2018. SKR

Socialstyrelsen³¹ har undersökt vad tekniken innebär för äldre, anhöriga, personal och kommunerna. Det visade sig att nattkameror påverkade de äldres nattsömn positivt, då de fick sova ostört. Många upplevde även en stärkt integritet, då personal inte behövde komma in i lägenheten mitt i natten och göra rutinmässiga tillsynsbesök. Nattkamerorna påverkade även personalens arbetssätt och effektivitet genom att de kan vara där de gör störst nytta, hos Esther som verkligen behöver ett personligt besök.

I nuläget är både infrastrukturen och välfärdstekniken svagt utvecklade i Östhammars kommun. På våra särskilda boenden finns wifi (offentligt nätverk) men anslutningen är endast tillgänglig för personalen. Endast cirka 30 personer som bor i Östhammars kommun har nattkameror installerade i sina hem.

---

³¹ Välfärdsteknik, en studie av användningen av trygghetskameror och gps-larm i 12 kommuner, 2018

4 Det goda livet som äldre

Nedan följer ett par berättelser om hur det goda livet kan se ut. Berättelserna har publicerats i media under våren 2022.

4.1 Min 88-åriga mamma³²

Jag har en pojkvän, vill du träffa honom? Min 88-åriga mamma ställde frågan till mig i fredags. Efter en dag på konferens stannade jag till för att lite snabbt hjälpa henne med ett strulande internet. Vi satt och pratade lite och hon berättade vad hon gjort under veckan. Hon och hennes vänner herr E och fru S hade varit och fikat på det nyöppnade caféet runt hörnet. De tre hade också varit iväg och ätit lunch på annan ort. Hon fortsätter berätta att herr E och hon skulle på lokalrevy tillsammans i sommar, hon hade lånat hans dator och internet när hennes inte fungerade. Förresten hade herr E varit hos henne varje kväll och tittat på TV senaste veckan, för det är ju så ensamt att sitta själv. ”Så jag har visst fått en pojkvän, vill du träffa honom?” Inte direkt det man förväntar sig att få höra från sin 88-åriga mamma.

Det är snart 7 år sedan pappa gick bort. Det gick fort, 6 månader från första läkarbesöket tills han var borta. Under åren mamma bodde kvar i deras hus var det många gånger som ordet ensam kom upp. Det är så ledsamt, det är så ensamt. Efter 2 år bestämde hon sig för att flytta till det lokala trygghetsboendet mitt i centrum, men de var kö till lägenheterna med 2 rum och kök som hon ville ha, så hon fick bo kvar ”ensam” i huset ytterligare 2 år.

Hösten 2019 gick äntligen flyttlasset till en fräsch och mysig liten 2:a i centrum med gångavstånd till butiker och torgdagen, med möjlighet till samvaro med andra i samma ålder. Det tog inte lång tid innan ordet ensam försvann ur konversationen med henne. För den ensamhet hon pratade om handlade inte om bristande kontakt med familj, släkt eller vänner. Hon tillhör tvärtom dem som har många som bryr sig och hon pratade med någon varje dag, ofta mer än en person, och träffade ofta släkt och vänner. Nä, den ensamheten hon pratade om var avsaknaden av att ha någon att dela sin vardag med. När hon under hela livet levt ihop med andra, först med föräldrar och syskon och sedan man och barn, så blev det helt enkelt väldigt tomt i hemmet. Det saknades någon vid frukost, lunch och middag och framförallt framför TV:n på kvällen.

För min mamma innebar flytten till ett trygghetsboende att hon kunde träffa vänner, både gamla och nya, varje dag, vid lunch och vid olika aktiviteter. Tillsammans planerar de utflykter och går på aktiviteter eller sitter bara och pratar, varje dag. Tillsammans är de en del av varandras vardag. Tillsammans är de inte ensamma.

---

³² Berättelsen publicerades på LinkedIn under våren 2022. Vi har inhämtat godkännande för användning av texten från källan.

Det pratas mycket om att vi måste förbättra äldreomsorgen och vården av äldre, men ibland är det faktiskt så enkelt som att se till att det finns bra äldrebostäder med bra gemensamma sällskapsytor. Att möjliggöra för de äldre att vara en del av varandras vardag, utifrån vars och ens egna villkor och behov. Med bra trygghetsboende för de äldre skapar vi möjligheter att kunna leva livet fullt ut även de sista åren. Vi skapar möjligheten för en 88-åring att kunna säga "Jag har en pojkvän, vill du träffa honom?"

4.2 Flytten till Östhammar³³

Det har gått nästan precis 12 år sedan min mor dog och jag och maken har hunnit bli 12 år äldre. Visst har krämporna tilltagit, men vi är så lyckliga att vi har varandra och kan hjälpas åt med alltför att få ett rikt liv och en fungerande tillvaro. Vi inser att vi är lyckligt lottade på alla sätt och vis.

Förra året sålde vi vart älskade hus i Herrhagen, två våningar och med en fin liten trädgård med sluttande mark. Vi valde att flytta från Uppsala då det inte satsas alls på boende för äldre som till exempel enplans seniorvillor eller lägenhetskomplex som Bovieran. Vi ville själva bestämma var och hur vi vill bo så det var bara att leta utanför Uppsala kommun innan ålder och ork "tvingade" oss att flytta!

Nu bor vi i underbara lilla Östhammar i en ny modern lägenhet anpassad för att kunna ha rollator eller rullstol den dag vi behöver det. Vacker utsikt över Östhammarsfjärden från båda balkongerna, gångavstånd till nästan allt och en Vårdcentral som till och med har en akutmottagning!

Vi har det lite mindre än i huset, men fullt tillräckligt och valt så att om/när en av oss blir ensam kvar är det fortfarande ett lämpligt boende. Här finns ett rikt kulturliv, underbar natur "inpå knuten" och ett lugnt småstadstempo som passar oss perfekt! I dagsläget klarar vi oss alldeles utmärkt själva, men en dag kanske vi är i behov av hjälp. Och med dagens RUT- avdragssystem finns det alternativ om kommunal eller privat hemtjänst inte fungerar.

Sammanfattningsvis och med hänsyn tagen till den negativa utvecklingen av äldreomsorgen samt det faktum att vi gamlingar blir fler och fler anser jag att det bästa vi kan göra är att i god tid se om vårt eget hus och förbereda oss inför ålderns ljuva/bitterljuva höst.

---

³³ Insändare i UNT den 1 juni 2022 av Solweig Uttermalm Wahlström i nerkortad version.

5 Utvecklingsområden

Livsmiljö, jämlikhet och delaktighet samt hälsa och välbefinnande är tre utvecklingsområden för det goda livet som äldre i kommunen. Störst effekt får vi när de verkar tillsammans. En äldrevänlig livsmiljö underlättar oberoende och självständighet medan jämlikhet och delaktighet bidrar till att skapa en bra livsmiljö som svarar mot de behov som finns. Hinder och utmaningar i såväl livsmiljö som för jämlikhet och delaktighet blir samtidigt lättare att ta sig an ju bättre fysisk och psykisk hälsa man har. Helheten skapar förutsättningar för trygghet i vardagen och därmed till självständighet och oberoende.

Det här kapitlet beskriver utvecklingsområdena och de förslag till förbättringar som framkommit i enkätsvaren.

5.1 Utvecklingsområde Livsmiljö

Begreppet livsmiljö innefattar de fysiska miljöer där vi bor, arbetar och tillbringar större delen av vår fritid.³⁴

5.1.1 Behov av bostäder som passar livssituationen

För de allra flesta är bostaden och närområdet en viktig del för livskvalitet och trygghet, särskilt om man bott i bostaden länge. När man blir äldre och livssituationen förändras ställs många äldre inför valet mellan att flytta eller att försöka bo kvar. Det som upplevs viktigt är möjligheten att själv bestämma hur och var man ska bo.

Flyttfrekvensen bland äldre är generellt låg vilket beror både på ett begränsat utbud av bostäder anpassade för äldre och på att många av dagens äldre vill och kan bo kvar i sin nuvarande bostad. Det senare är ett resultat av den förbättrade hälsan och funktionsförmågan samt en medveten politik från samhällets sida att styra resurser mot bättre möjligheter att bo kvar hemma. Detta har skett genom en utökning av hemtjänsten men också genom ett ökat stöd från anhöriga, möjligheten till ruttjänster och genom tekniska hjälpmedel.

I Östhammars kommun finns ett stort antal villor i förhållande till andra bostadsformer vilket bidrar till en låg flyttfrekvens. Detta förstärks genom tätortsstrukturen som delar upp bostadsmarknaden i flera mindre delar och den som vill byta bostad söker i första hand alternativ på den egna boendeorten. I kommunens översiktsplan beskrivs behovet av att utveckla den lokala bostadsmarknaden i alla tätorter i samklang med befolkningsutvecklingen.

I enkätsvaren är det endast 10% av de svarande som upplever att det finns anpassade bostäder

³⁴ Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa; Artikel 21125, Folkhälsomyndigheten maj 2021

till rimliga priser i kommunen. Det finns för få attraktiva boendialternativ för de som vill flytta från sitt hus.

Enkätsvaren visar att attraktiva boendialternativ är centrala bostäder nära mataffär och apotek, med balkong eller egen uteplats. Boendet får gärna vara nära gemensamma träffpunkter där man kan äta och delta i aktiviteter. Det ska vara lätt att vara en del av varandras vardag. Lägenheterna behöver inte vara utrustade med dyra detaljer men behöver vara funktionella.

Östhammarshem är en central aktör för att utveckla nya boendialternativ och hitta lösningar inom kommunens befintliga fastighetsbestånd men samverkan behövs också med både privata aktörer och med civilsamhället för att skapa ett intresse för att investera i bostäder.

En utmaning för många är den förändrade ekonomiska situation som en flytt för med sig. Bor Esther i eget hus sedan lång tid tillbaka så innebär en flytt i princip alltid ökade boendekostnader. I den andra vågskålen finns möjlighet till en lättare och bättre vardag. Många kan behöva stöd och hjälp för att öka kunskapen om vilka alternativ som finns, vad ett annat boende skulle kunna innebära för vardagslivet men även hjälp med att genomföra själva flytten.

5.1.2 Utbudet av anpassade bostäder i kommunen

Kommunens ska enligt socialtjänstlagen bland annat verka för att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt. Dagens utbud av anpassade bostäder består av särskilda boenden och servicelägenheter. Enkäten visar tydligt att det är mellanboendeformen (trygghetsboende/seniorboende) som efterfrågas, bostäder som är funktionella och som inte kräver något myndighetsbeslut.

Särskilt boende är ett boende för de som har ett stort och omfattande behov av tillsyn och omvårdnad. På ett särskilt boende finns det personal dygnet runt. Det finns även tillgång till sjuksköterska, läkare, arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut. Den boende har en egen lägenhet eller eget rum, men det finns också gemensamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. För att flytta in på ett särskilt boende krävs myndighetsbeslut. De särskilda boendena i Österbybruk och Östhammar har demensinriktning. I Gimo, Alunda och Öregrund är boendena inriktade mot omvårdnad. Sedan år 2021 finns ett psykiatriboende på Lärkbacken i Gimo.

Tabellen nedan visar antal platser på särskilda boenden på kommunens serviceorter.

Alunda	Gimo	Öregrund	Österbybruk	Östhammar	TOTALT
53	39	23	48	60	223

Det finns 10 platser för *tillfälligt* boende (växelboende, korttidsvistelse och trygghetsplats). Där kan Esther bo och återhämta sig efter en tids sjukhusvistelse eller för att anhöriga ska

få avlastning. Två av växelvårdsplatserna är utformade för att ta emot personer som har demens.

I kommunen finns även servicelägenheter som förvaltas av Östhammarshem. Kommunen har anvisningsrätt till servicelägenheterna men det krävs inget myndighetsbeslut för att få en sådan lägenhet.

5.1.3 Behov av förbättringar i utemiljön

I kommunens översiktsplan betonas ambitionen att utveckla attraktiva centrumområden på serviceorterna samt en god kollektivtrafik. I orternas stadsbild är målet en balanserad blandning av grönområden, mötesplatser och bebyggelse. Viktiga målpunkter för handel och rekreation ska bindas samman med gång- och cykelnät och den sociala miljön ska utvecklas med tillgängliga och attraktiva allmänna mötesplatser.

Att vistas utomhus i naturen ger goda hälsoeffekter och utemiljön är mycket viktig för alla kommuninvånare.

Enkätsvaren visar att följande faktorer är särskilt viktiga att förbättra i utemiljön:

- Separata gång- och cykelvägar, separata gång- och bilvägar
- Promenadvägar som är framkomliga även med rollator (gärna även i skogen). Bra belysning och papperskorgar längs promenadvägarna.
- Fler soffor, bänkar att vila på (på vackra platser)
- Fler offentliga toaletter
- Gator och vägar ska vara väl underhållna alla tider på året (plogat, sandat) och håll ska fyllas igen i gång- och vägbanorna
- Tillgänglighet på gator och torg (utan hinder som exempelvis skyltar, utbredda uteserveringar mm)

5.1.4 Behov av förbättringar av service och kommunikationer

På alla serviceorter finns livsmedelsaffär och apotek. En vårdcentral finns på alla serviceorter utom i Alunda men det står nu klart att det kommer att byggas en vårdcentral i Alunda inom en snar framtid.

Närheten till service är mycket viktig för att kunna leva oberoende och självständigt. Förutom mataffär, apotek och vårdcentral visar enkätsvaren att det är viktigt med tillgång till gym (både inomhus och utomhus) och matställen. Ett förslag som framkommit är möjligheten att äta lunch på skolor. Förutom en måltid till rimlig kostnad skulle en sådan möjlighet kunna bidra till att skapa positiva kontakter mellan generationerna.

När det gäller busstrafiken efterfrågas rabatt på enstaka resor samt bussar utan höga trappsteg så att det är lätt att gå ombord och stiga av på bussen.

5.2 Utvecklingsområde Jämlikhet och delaktighet

5.2.1 Information om kommunens verksamheter

En grundläggande förutsättning för kommuninvånarnas jämlikhet, delaktighet och inflytande är att det finns information om kommunens verksamheter, tjänster och planer. Informationen ska alltid utgå och utformas utifrån den som ska ta emot informationen. Det betyder att den behöver se olika ut beroende på vem man kommunicerar med. Informationen behöver finnas på olika språk och i olika format, som exempelvis uppläst text, information via webb eller tidningar.

Drygt 50% av de som svarat på enkäten anser att information om kommunens verksamheter är tillgänglig men ca 50% svarar också att de inte vet om det ordnas aktiviteter och evenemang för äldre i samhället. Flera svarande upplever att det är svårt att hitta information på kommunens hemsida och att det är svårt att få svar på sina frågor i kontakt med Östhammar Direkt.

I enkäten framkommer förslag att skapa en "äldreportal" där all information som rör äldre frågor är samlade på kommunens hemsida samt att kommunen har en egen informationsruta i det veckovisa Annonsbladet. Informationsrutan skulle även kunna innehålla positiva berättelser från kommuninvånarna.

5.2.2 Social gemenskap, aktiviteter och mötesplatser

Eftersom social gemenskap har betydelse för hälsan och välbefinnandet är det viktigt att på olika sätt stödja och stimulera äldre till samvaro och aktiviteter.

Nio av tio som svarade på enkäten upplever att de har möjlighet att träffa de människor de vill och delta i de aktiviteter de önskar. De flesta (61%) känner sig aldrig ofrivilligt ensamma, men ca 15 % känner sig ensamma minst en gång i veckan. Även om enkätsvaren indikerar att ensamhet inte är något stort problem i kommunen kan det finnas anledning att vara uppmärksam på de två dimensionerna av ensamhet, den emotionella (någon att anförtro sig åt) och den sociala (att ingå i ett sammanhang).

I kommunen finns mötesplatser på de särskilda boendena i Alunda, Gimo, Österbybruk, Öregrund och Östhammar. Mötesplatserna på särskilda boenden är även en träffpunkt för anhöriga att kunna träffa människor i samma situation.

Under pandemin har inga aktiviteter kunnat anordnas eftersom det inte varit möjligt att träffas. Aktiviteter som musikunderhållning, gymnastik, andakt, berättardagar, teater och filmvisning har börjat komma igång igen under 2022. I enkätsvaren framkommer synpunkter på att de aktiviteter som anordnas inte lockar och att det saknas mötesplatser i närområdet.

För att öka antalet mötesplatser och nå fler äldre föreslår flera som svarade på enkäten att kommunen kan använda befintliga kommunala fastigheter bättre, exempelvis skolor och bibliotek. Pensionärsföreningar skulle exempelvis kunna anordna aktiviteter i skolornas matsalar på kvällarna och biblioteken skulle kunna bjuda in till exempelvis författarträffar.

I enkäten framkommer också att många inte bara vill träffa jämnåriga utan även umgås med yngre personer. Några citat:

”Jag tror det är viktigt att skapa förutsättningar för alla åldrar och mötesplatser där människor kan mötas över generationer”

”Saknar aktiviteter som inte är traditionellt åldersinriktade”

”Satsa mer på ungdomarna + seniorerna!”

”Tycker att när man blir äldre så blir allt så ”gammalt”, vill leva i nutid”

Svaren visar att aktiviteterna behöver utvecklas och anpassas så att de lockar äldre med olika intressen. Det finns även önskemål om att utbudet av aktiviteter från kyrka, kommun och föreningsliv ska samordnas så att aktiviteter inte krockar i alltför hög utsträckning.

5.2.3 Lönearbete och ideellt arbete

Det kommer att bli allt viktigare att ta tillvara äldres kunskaper och förmågor med tanke på att antalet personer som är i arbetsför ålder (definierad som 19-65 år) inom en snar framtid kommer att vara färre än de som inte är det. I enkätsvaren framkommer att ca 15% av de äldre som inte lönearbetar skulle kunna tänka sig att göra det.

Av de som svarat på enkäten är nästan 50% engagerade i någon form av frivilligarbete. I den grupp som idag inte har något sådant engagemang kan 20% tänka sig att engagera sig.

Svaren visar tydligt att många äldre vill bidra mer till samhället än vad de faktiskt gör idag. För att det ska bli möjligt för Esther att bidra måste hela samhället vara med och skapa förutsättningar genom att öppna upp. Exempelvis finns förslag om att äldre kan hjälpa till i förskola och skola och om att föreningar och enskilda skulle kunna ha promenadgrupper och att handlarna skulle kunna ställa upp med handlingssällskap och hjälp.

5.2.4 Användning av informationsteknologi

Användningen av informationsteknologi bland äldre har ökat kontinuerligt men många upplever att de inte känner sig delaktiga i informationssamhället och att förändringarna har gått för långt³⁵. Samhället ställer allt högre krav på både ny kunskap och kognitiv färdighet vilket kan leda till att många människor idag behöver hjälp med sådant som tidigare var enkelt – som att handla, betala räkningar, beställa tågbiljett eller åka buss. Med utgångspunkt från att teknikutvecklingen är fortsatt snabb är risken stor att den upplevelsen kommer att infinna sig även för de som idag precis lämnat sitt yrkesverksamma liv bakom sig.

För att kunna vara delaktig i sociala nätverk och aktiviteter samt för att kunna påverka samhället behöver äldre kunna använda digitala plattformar och tjänster.

Av de som har besvarat enkäten använder ca 85% internet. När det dyker upp problem vänder sig de flesta till anhöriga för att få hjälp. Enkätsvaren betonar vikten av att arbeta bort äldres digitala utanförskap. Det kan ske genom att äldre lär andra äldre, exempelvis genom SeniorNet, eller genom att den yngre it-vana generationen ställer upp som volontärer och lär äldre om teknik och it.

Enbart ca 15% av de som besvarat enkäten upplever att de blir tillfrågade om hur olika produkter och tjänster kan utvecklas för att bättre möta äldre personers behov. Detta har självklart också betydelse för förmågan att använda informationsteknologi. Äldre bjuds inte in själva utvecklingsarbetet. Utvecklare behöver därför ”skapa med och inte för”³⁶ äldre.

5.2.5 Medborgarinflytande

I kommunen finns ett kommunalt pensionärsråd. Det kommunala pensionärsrådet (KPR) är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för äldre och kommunens styrelse och nämnder. Rådets ledamöter består av politiker och representanter från pensionärsföreningar. I kommunens organisation finns rådet knutet till kommunstyrelsen. Rådet sammanträder fyra gånger per år. Från enkäten framkommer att enbart 15% av de svarande upplever att de har möjlighet att påverka de beslut som fattas i kommunen.

Ett starkt önskemål är att utveckla en löpande dialog genom dialogmöten mellan kommunens politiker och äldre och att vid beslut som påverkar äldre alltid beakta äldre perspektivet.

³⁵ Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg för äldre personer, SOU 2017:21

³⁶ Enkät svar ”Det goda livet som äldre”, Östhammars kommun 2022

5.3 Utvecklingsområde Hälsa och välbefinnande

5.3.1 Egenansvaret

Vi vill alla (oavsett ålder) må bra, både fysiskt och psykiskt. Forskning, utredningar och rapporter visar att hälsofrämjande åtgärder bidrar på sikt både till förbättrad hälsa hos människor och till minskade kostnader för hälso- och sjukvården. Den största samhällsnyttan finns i att människors behov av stöd inte uppstår eller skjuts framåt i tiden.

Vi äger vår egen hälsa och behöver få goda förutsättningar att ta ansvar för vår hälsa. Det är också helt avgörande med tanke på en framtid med förändrad demografi (färre personer i yrkesför ålder) och brist på resurser när det gäller personal, vårdplatser och pengar. Den snabba digitala utvecklingen och ett aktivt samarbete mellan organisationer kan skapa förutsättningar för möten, informationsdelning, mätning och monitorering hälsa samt behandlingar och förebyggande hälsoarbete som gör Esther mer delaktig.

5.3.2 Förebyggande hälsoarbete i Östhammar

Östhammars kommun erbjuder de som har fyllt 80 år och som inte redan har insatser från kommunens äldreomsorg ett förebyggande hembesök. Förebyggande hembesök syftar till att behålla självständighet och hälsa hos äldre personer. Innehållet i hembesöken omfattar information om olika verksamheter, tjänster och aktiviteter som kan främja hälsan och underlätta vardagen. Även information om risk för fallolyckor och åtgärder som kan förebygga fall ingår i hembesöket. I Sverige är fallskador den överlägset vanligaste typen av skada som kräver slutenvård bland personer som är 65 år och äldre.

Hembesöken skulle också med fördel kunna innehålla dialog om livsstilsrelaterade faktorer som motion, sömn, kost och näring men även kunna ta upp frågor som rör boendialternativ, ekonomi mm.

Enligt Socialstyrelsen finns också exempel på verksamheter där de förebyggande hembesöken omfattar hälsokontroller och kartläggning av olika funktionsförmågor. Regionen skulle vid sådana hembesök vara en självklar samarbetspartner. Inte minst genom att göra läkemedelsgenomgångar eftersom läkemedelsanvändning har stor betydelse för människors hälsa under åldrandet. Det har visat sig att det är tämligen vanligt med överrespektive underkonsumtion och att man använder fel läkemedel eller fel kombinationer av läkemedel. Eventuella åtgärder eller förändringar som den äldre eller kommunen/regionen ska enligt Socialstyrelsens rekommendation följas upp vid ett efterföljande besök³⁷.

³⁷ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/forebyggande-hembesok-hos-aldre/>

Kommunen erbjuder idag en kostnadsfri ”fixar-tjänst” som omfattar hjälp i hemmet med sådant man på grund av ålder eller funktionshinder inte klarar själv. Det kan exempelvis handla om byte av glödlampor och proppar, tunga lyft, hänga upp tavlor och gardiner, flytta enstaka möbler, viss snöskottning.

Det finns behov av ett mer proaktivt hälsofrämjande arbete från kommunens och regionens sida. I enkätsvaren finns önskemål om en PT (personlig tränare) för äldre som arbetar förebyggande och hälsofrämjande och även har uppsökande verksamhet. Appen ExorLive³⁸ används av kommunens rehabiliteringsenhet men det finns möjlighet att utöka behörigheten så att även Esther kan använda de träningsprogram som finns tillgängliga i appen.

Förebyggande hälsoarbete är viktigt för alla men behovet ser olika ut för olika människor. Förmågan att genomföra omställningarna ”god och nära vård” samt ”trygg och hållbar äldreomsorg” kommer att bli avgörande för att möta variationen i behoven.

5.3.3 Anhöriga

Anhöriga är en stor resurs för många äldre personer och även för aktörer inom vården och omsorgen. Den vanligaste omsorgsrelationen är att vuxna barn ger hjälp eller stöd till sina föräldrar men det är också vanligt att personer över 65 år ger omsorg till en make, maka eller partner.³⁹ Det händer att även den som ger omsorg har nedsatt hälsa eller funktionsförmåga, vilket kan medföra att omsorgsansvaret innebär en stor belastning för den anhöriga.⁴⁰

När hälso- och sjukvården styrs om från sjukhusen till vård i hemmet, i en tid då allt fler äldre med komplexa behov bor kvar hemma måste även anhöriga vara i fokus. Anhöriga som bor tillsammans med den som vårdas, men även anhöriga som på olika sätt stöttar den enskilde även om de inte bor ihop. Anhöriga utför ett omfattande praktiskt, organisatoriskt och emotionellt arbete som utgör en avlastning för den offentliga vården och omsorgen. Därmed fyller anhöriga en samhällsbärande funktion.⁴¹

Anhörigas behov kan delas in i tre övergripande kategorier:

1. Att välfärdens insatser till den enskilde fungerar, vilket är en förutsättning för att anhörigas insatser ska vara frivilliga och inte så omfattande
2. Att den information de delger beaktas, att de insatser de gör uppmärksammas och att deras egna behov tas hänsyn till - anhörigperspektiv
3. Anhöriga kan ha behov av stöd för egen del, såsom information, utbildning, avlösning, ekonomiskt stöd och samtalsstöd.

³⁸ [ExorLive | ExorLive för Kommuner & Regioner](#)

³⁹ Socialstyrelsen. Anhöriga som ger omsorg till närstående. 2014

⁴⁰ Departementspromemorian *Stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående* (Ds 2008:18)

⁴¹ Socialstyrelsen. Anhöriga som ger omsorg till närstående. 2014

De konsekvenser som anhörigskapet kan medföra på individnivå får i förlängningen effekter på samhällsnivå. Det kan handla om ökade vård- och omsorgskostnader, minskade skatteintäkter samt ojämlika och ojämställda livsvillkor. Anhörigas situation är därmed en folkhälsofråga och bör ses som sådan som en del av kommuners och regioners hälsofrämjande och förebyggande ansvar.

Anhöriga riskerar att drabbas av ohälsa och enligt Socialtjänstlagen (SoL, 5 kap, 10§) har kommunerna en skyldighet att erbjuda stöd till personer som ger vård eller stöd till närstående som är långvarigt sjuka, äldre eller har en funktionsnedsättning.

I kommunen finns en anhörigkonsulent till vilken man kan vända sig och samtala om situationen som anhörig samt få information, råd och stöd. Stöd kan ges genom olika hemtjänstinsatser eller regelbunden vistelse på en av kommunens korttidsplatser. Som anhörig kan man även få avlastning genom att någon kommer till hemmet och ger stöd och hjälp så att den anhörige kan lämna hemmet för att koppla av eller göra någon egen aktivitet.

Anhörigcentrum finns på Vårdcentrum i Östhammar. På Anhörigcentrum erbjuds den som är anhörig att delta i friskvårdaktiviteter, föreläsningar, anhöriggrupper med mera.

5.3.4 Civilsamhället

Civilsamhället i form av frivilligorganisationer, pensionärsorganisationer, studieförbund, kyrkor och samfund, handikapporganisationer och brukarorganisationer spelar en stor roll och utför stora insatser genom bl.a. besök, stödsamtal och ledsagning. Samarbete och samverkan samt stöd till civilsamhället är därför mycket viktigt, särskilt med tanke på det förväntade ökade behovet av stöd som äldre behöver i kombination med bristen på personal.

Det är framför allt med social verksamhet som civilsamhället kan bidra. Det handlar både om besök hemma hos Esther för att fika och samtala men också som arrangörer av promenader och andra aktiviteter (se även avsnitt 5.2.3). För att underlätta för civilsamhället att bidra behöver arbetet på något sätt samordnas.

5.3.5 Attraktivitet som arbetsgivare

Ett av kommunfullmäktiges prioriterade mål är att Östhammars kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.

Upplevd stress och höga sjuktal har ett starkt samband med hur styrningen är utformad. Regeringen tillsatte under 2016 Tillitsdelegationen som definierade begreppet ”tillitsbaserad styrning och ledning” som ”styrning, kultur och arbetssätt med fokus på verksamhetens syfte och brukarens behov, där varje beslutsnivå aktivt verkar för att stimulera samverkan och helhetsperspektiv, bygga på tillitsfulla relationer samt säkerställa förmåga, integritet och

hjälpvillighet”⁴².

En faktor som har stor betydelse för en hälsosam arbetsplats är upplevelsen av att ha ett meningsfullt arbete vilket innebär att det finns ett tydligt uttalat syfte med varför man är på jobbet. Andra betydelsefulla faktorer är att det finns ett tydligt handlingsutrymme i arbetet som innebär att det finns ett mandat att bestämma om arbetet som ska utföras inom en tydlig ram samt att det finns goda möjligheter att utvecklas i sin yrkesroll.⁴³ Tillitsbaserad styrning och ledning skapar förutsättningar för att vara en attraktiv arbetsgivare, något som kommer att bli allt viktigare när konkurrensen om kompetent personal ökar.

En arbetsplats där medarbetarna är nöjda med sin arbetssituation och upplever att de har ett stimulerande arbete med möjlighet till utveckling och delaktighet, har enligt forskning en låg sjukfrånvaro. Östhammars kommun har det senaste året startat två olika projekt med fokus på att minska sjukfrånvaron och öka delaktigheten.⁴⁴

För att attrahera nya medarbetare behöver kommunen visa att äldreomsorgen är en framtidsbransch där arbetssätt och roller utvecklas snabbt genom kombinationen av en åldrande befolkning och digitaliseringens möjligheter. De som väljer äldreomsorgen får vara med och hitta lösningar för en av våra största välfärdsutmaningar. Östhammars kommun behöver attrahera de medarbetare som motiveras av att vilja bidra till samhällsnyttan via sitt arbete.

Äldreomsorgen erbjuder inte bara en viss typ av arbete. Det finns många olika yrkesroller, verksamheter och utvecklingsvägar vilket behöver kommuniceras på ett bättre sätt. Kommunen behöver även ge nuvarande medarbetare möjligheten att utvecklas i sina yrkesroller. Där är både den interna HR-avdelningen och bruksgymnasiet i Gimo viktiga samarbetspartners för kommunens sociala sektor.

6 Uppföljning och utvärdering

Äldreplanen ska årligen följas upp med hjälp av fakta om utvecklingen av i kommunen som helhet men även utifrån respektive tätort samt glesbygd. Uppföljningen omfattar även en dialog med KPR och de äldre som de representerar.

Respektive nämnd följer upp sitt bidrag utifrån genomförandet av sin verksamhetsplan som i sin tur ska bygga på den kommungemensamma genomförandeplanen för ”Det goda livet som äldre”. En utvärdering av äldreplanens effekter görs efter planperiodens slut.

---

⁴² Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn.,SOU 2018:47

⁴³ Edward Deci och Richard Ryan

⁴⁴ Projekt ”friskfaktorer” och ”tillämpningen av den tidigare äldreplanen”

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Omsorg, Kvartal 3 2022

Innehållsförteckning

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut	3
---	---

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialförvaltningens förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår socialnämnden besluta att överlämna redovisningen till fullmäktige

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

LSS Beslut

Beslutsdatum/ Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkstälts	Vidtagna åtgärder	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2021-06-07	Biträde av kontaktperson 9§4 LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	KP är tillfrågad om uppdraget 2021-09-23, 2021-11-09, 2022-01-24, 2022-02-14, 2022-03-18, 2022-04-04, 2022-04-28, Samtliga KP har tackat nej.	Man	480
2021-06-14	Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna 9§9 LSS	Medverkar inte till verkställighet behöver motiveras.	Beviljad daglig verksamhet LSS. Erbjudande om plats på boende lämnas 25/4. God man tackar nej till erbjudandet utifrån att brukaren inte vill flytta. God man försöker motivera brukaren till att flytta. Följs upp 10/6 samt 23/6. 19/9 erbjuds brukaren att prova på att bo på erbjudet boende under en månad. 28/9 följs erbjudandet om att provbo upp, brukaren vill fortfarande inte flytta. God man fortsätter att motivera brukaren till flytt.	Kvinna	473

2021-06-22	Biträde av kontaktperson 9§4 LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Verkställd 2022-07-13	Man	465
2022-02-15	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Att den enskilde och/eller företrädare/anhörig är tveksam till beviljat bistånd/insats	KP tillfrågad 22/4 och 2/6. Båda tackat nej. Erbjudande om KP 10/6. Matchningsmöte med tilltänkta kontaktpersonen avbokas på begäran av anhörig till brukaren. Vill avvakta med att boka in nytt möte av personliga skäl.	Man	227
2022-02-15	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Resursbrist, saknar ledig bostad	Påbörjade planering för flytt till externt boende under permitteringstid från Säter. Planeringen avbröts då Rättsspsykiatrin i Region Uppsala inte betalar för merkostnaden kopplat till villkoren. Står nu i kö till lämpligt boende i kommunens egen regi.	Man	227
2022-02-24	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Personalrelaterade skäl (ex. stor omsättning, långvarig sjukdom rekryteringsproblem, arbetsmiljöproblem)	KP är tillfrågad 13/7 8/8 och 10/8. En tackar ja till uppdraget. Kontaktsekreterare har ringt brukaren för att lämna erbjudande men inte fått svar. Pga att kontaktsekreteraren inte har fått något svar ifrån brukaren har den tilltänkta kontaktpersonen påbörjat ett annat uppdrag.	Man	129

2022-06-16	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Personalrelaterade skäl (ex. stor omsättning, långvarig sjukdom rekryteringsproblem, arbetsmiljöproblem)	Två kontaktperson- er är tillfrågade. En10/8 och den andra 15/9, båda har tackat nej till uppdraget.	Man	106
2022-06-16	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Förhandsbesked	22/9 kontaktas brukarens handläggare i Tierps kommun om visning av tilltänkt lägenhet.	Man	106
2022-06-16	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Förhandsbesked	Inte verkställt då brukaren ännu inte har flyttat till kommunen.	Man	106
2022-06-16	Daglig verksamhet 7 o 9 § 10p LSS	Förhandsbesked	Inte verkställt då brukaren ännu inte har flyttat till kommunen.	Man	106
2022-06-21	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Saknar plats (ex. har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggn ation)	Saknar boendeplats att erbjuda, inga andra pågående insatser.	Man	101

SoL Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2021-12-02	Korttidsboende alt. Växelvård	Hälsotillståndet är/har varit ett hinder merparten av väntetiden.	18/7 Erbjudande om vistelseperiod 18/7-25/7. Tackar nej till erbjuden period pga sjukdom. Ser över möjligheten att erbjuda annan period.	Man	302
2022-02-08	Hemtjänst	Brukaren har önskat avvakta uppstart av insatsen.	Anser sig aldrig varit i behov utav insatsen då dottern varit brukaren behjälplig. Avslutats utan att verkställas 2022-08-07.	Kvinna	234
2022-05-01	Kontaktperson (OF)	Brukaren har inte bekräftat erbjudandet.	Erbjuden kontaktperson 23/8. Handläggaren har kontaktat klienten men inte fått något svar på erbjudandet.	Man	152
2022-06-23	Särskilt boende för äldre.	Att den enskilde och/eller företrädare/anhörig är tveksam till beviljat bistånd/insats	Brukaren önskar plats på annat boende än den som erbjudits och tackar nej till platsen 5/8.	Kvinna	99

Sektor Samhälle
Projektplan

Diarienummer:
 KS-2022-678

Projekt Dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering i Östhammars kommun		
Projektbeställare Kommunstyrelsen	Dokument beslutat 2022-	Version daterad 2022-11-11
Projektledare Anna Bergsten		

Innehåll

1.	Bakgrund, syfte och mål	2
1.1	Bakgrund.....	2
1.2	Syfte	2
1.3	Mål.....	2
2.	Omfattning och avgränsningar	2
2.1	Projektets omfattning	2
2.2	Avgränsning	3
3.	Leverans och införande	3
3.1	Leveransobjekt	3
3.2	Förvaltning av resultat.....	3
3.3	Uppföljning och utvärdering av resultat	4
4.	Organisation	4
4.1	Styrgrupp	4
4.2	Arbetsgrupp.....	4
4.3	Övriga personella resurser	4
5.	Ansvarsfördelning.....	5
5.1	Styrgrupp	5
5.2	Projektledare	5
5.3	Arbetsgrupp.....	5
5.4	Kommunstyrelsen.....	5
5.5	Kommunfullmäktige	5
6.	Tidsplan	6
6.1	Beslutspunkter och milstolpar.....	6
7.	Kommunikation om projekt och resultat	6
7.1	Under framtagandet.....	6
7.2	Efter antagande	6
8.	Styrkor, svagheter, möjligheter och hot.....	7
8.1	SWOT-analys.....	7
8.2	Slutsats	7
9.	Ekonomi.....	8
9.1	Projektbudget	8

1. Bakgrund, syfte och mål

1.1 Bakgrund

Östhammars kommun påbörjade under 2020 ett arbete med att ta fram en VA-plan. I arbetet med att ta fram en VA-plan har kommunens behov av strategiska styrdokument för dagvatten, det vill säga regn- och smältvatten från tak, gator och andra hårdgjorda ytor, förtydligats.

Under våren 2022 beviljades kommunen LOVA-bidrag för genomförande av projektet "Dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering i Östhammars kommun". Utöver en dagvattenpolicy med medföljande riktlinjer för hantering av dagvattenfrågor ska det inom projektet även tas fram en nulägesbeskrivning. Dokumenten förväntas utgöra viktiga underlag för kommunens arbete med att minska dagvattnets påverkan på vattenförekomster samt säkerställa en långsiktigt hållbar hantering av dagvatten. Det finns även ett behov av att klargöra och fastställa ansvarsfördelningen inom den kommunala organisationen¹.

Dagvattenpolicyn och de tillhörande riktlinjerna ska rikta sig till bland annat tjänstepersoner, politiker, fastighetsägare, verksamhetsutövare och exploatörer. Policyn och riktlinjerna ska följas i plan- och bygglovsprocessen, vid klimatanpassningsåtgärder, vid tecknande av exploateringsavtal, vid VA-anmälan, vid framtagande av kravspecifikationer för upphandlingar samt i kommunförvaltningens och Gästrike Vattens övriga arbete.

1.2 Syfte

Syftet med dagvattenpolicyn och riktlinjerna är att beskriva vilka grundprinciper som gäller för hantering av dagvatten inom Östhammars kommun.

1.3 Mål

Målet är att skapa långsiktigt hållbar och fungerande dagvattenhantering där befintliga och nya krav uppfylls, flöden regleras, föroreningsmängder begränsas samt möjligheter att skapa upplevelsevärden tillvaratas.

2. Omfattning och avgränsningar

2.1 Projektets omfattning

I projektet ingår:

- Kunskaps- och kompetensbyggande i dagvattenfrågor i den kommunala organisationen med fokus på projektets arbetsgrupp.
- Politisk förankring genom arbetsmöten med Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsen och Östhammar Vatten.

---

¹ Med kommunal organisation avses i detta dokument Östhammars kommun samt Östhammar Vatten inklusive respektive tjänstepersonsorganisation det vill säga Kommunförvaltningen samt Gästrike Vatten.

- Dialog med externa intressenter som till exempel fastighetsägare, verksamhetsutövare, exploatörer och markavvattningsföretag.
- Sammanställa en nulägesbeskrivning av dagvattensituationen i kommunen. I sammanställningen ska det bland annat ingå:
  - en beskrivning av befintliga dagvattenanläggningar (med fokus på allmänna anläggningar men även enskilda i den mån det är möjligt),
  - aktuella recipienters status,
  - berörda markavvattningsföretag,
  - övriga berörda aktörer,
  - vanliga föroreningar i dagvatten,
  - exempel på dagvattenhantering (inklusive drift och underhåll),
  - exempel på hur dagvatten kan användas som en resurs,
  - lagar, normer och mål,
  - utmaningar och möjligheter för befintlig och ny bebyggelse samt
  - behov av ytterligare underlag.
- Riktlinjerna ska hantera:
  - dagvattenhantering för olika bebyggelsetyper,
  - dagvattenhantering i planerings- och projekteringsprocessen,
  - dagvattenhantering i befintlig bebyggelse,
  - ansvarsfördelning inom den kommunala organisationen samt
  - konsekvensanalys.
- Kommunikation av projektets resultat (internt och externt).
- Uppföljning och utvärdering av projektet.

2.2 Avgränsning

I projektet ingår inte:

- Genomförande av fysiska åtgärder.
- Mätningar, konsultutredningar eller andra fördjupade utredningar.

3. Leverans och införande

3.1 Leveransobjekt

- Nulägesbeskrivning
- Dagvattenpolicy
- Riktlinjer för dagvattenhantering

3.2 Förvaltning av resultat

Efter beslut om antagande i Kommunfullmäktige föreslås policy och riktlinjer gälla för Kommunstyrelsen, Bygg- och miljönämnden och Östhammar Vatten. Beslutsrätt gällande mindre ändringar i riktlinjerna föreslås delegeras till Kommunstyrelsen. Hänvisningar till dokumenten införs efter antagande i aktuella rutiner och mallar som till exempel gällande bygglov, detaljplaner, upphandling av dagvattenutredningar och exploateringsavtal. Dokumentet kommer även vara ett viktigt underlag för översiktsplanering.

3.3. Uppföljning och utvärdering av resultat

En första uppföljning och utvärdering av resultatet ingår i projektet. Dessa bör göras redan 6 månader efter antagande för att rymmas inom projektet. Hur de antagna dokumenten fungerar som vägledning i det dagliga arbetet, med till exempel bygglov, detaljplaner, upphandling och avtalsskrivning, samt eventuella ytterligare behov kommer att följas och värderas.

Det är viktigt att dagvattenpolicyn och riktlinjerna även efter detta regelbundet följs upp och utvärderas. VA-planeringsgruppen (med representanter från Planenheten, Miljöenheten och Gästrike Vatten) kommer ha en viktig roll i detta arbete. I beslut om antagande bör ett revideringsintervall fastställas, till exempel till i samband med en ny mandatperiod.

4. Organisation

Organisationen föreslås bestå av brett sammansatt styrgrupp samt arbetsgrupp. Det bedöms inte finnas ett behov av en särskilt utsedd referensgrupp då det i projektet ingår arbete med såväl politisk förankring som dialog med externa intressenter. I delar av projektet kommer det finnas behov av att ta hjälp av såväl externa parter som andra tjänstepersoner inom den kommunala organisationen, till exempel för specialkunskap eller ett vidgat perspektiv.

4.1 Styrgrupp

Verksamhetschef Växande kommun – Marie Berggren
Enhetschef Ledningsnät teknik (Gästrike Vatten) – Hanna Kulla
Miljöchef – Johan Nilsson
Planchef – Cecilia Willén Johansson

4.2 Arbetsgrupp

Projektledare (VA-samordnare) – Anna Bergsten
Bygglovshandläggare – Max Svensk
Detaljplanehandläggare – Samuel Sundin
Förvaltare – Thomas Tidstrand
Gatu- och trafiksamordnare – Anders Hedberg
Markstrateg – Krister Carlsson
Miljöhandläggare – Lina Lehndal
Miljösakkunnig – Camilla Andersson
Strateg utemiljö – Henrik Sundin
VA-ingenjördagvatten – Michaela Alsmyr
VA-strateg dagvatten (Gästrike Vatten) – Anna Nettelblatt

4.3 Övriga personella resurser

GIS-samordnare
Juridiskt stöd
Kommunikatör
Åtgärdssamordnare för vatten

5. Ansvarsfördelning

5.1 Styrgrupp

Styrgruppen ger stöd och vägledande inriktning för arbetsgruppen samt beslutar om mindre avvikelser och ändringar i förhållande till projektplanen.

5.2 Projektledare

Projektledaren leder och håller samman arbetsgruppens arbete samt är ansvarig för att löpande rapportera om hur arbetet fortlöper till såväl styrgruppen som kommunstyrelsen. Projektledaren kallar till möten med arbetsgruppen samt är huvudansvarig för skrivandet av nulägesbeskrivning, policy och riktlinjer. Projektledaren är även ansvarig för rapportering till länsstyrelsen i enlighet med beslut om medel.

5.3 Arbetsgrupp

De tjänstepersoner som ingår i arbetsgruppen deltar aktivt i möten och utbildningar inom projektet samt är ansvariga för att ta fram underlag, till exempel till nulägesbeskrivningen, inom sitt område. Samtliga i arbetsgruppen deltar i de övergripande delarna av arbetet men mindre grupper utses för att arbeta med specifika delar. Arbetsgruppen kan vid behov ta hjälp av andra tjänstepersoner inom den kommunala organisationen, till exempel för specialkunskap eller ett vidgat perspektiv. Under 4.3 Övriga personella resurser nämns några men även andra kan bli aktuella.

5.4 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar om projektplan samt eventuella större avvikelser från denna.

5.5 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar dagvattenpolicy med tillhörande riktlinjer.

6. Tidsplan

Länsstyrelsen beviljade i april 2022 medel till projektet. I augusti 2022 utsågs projektledare.

6.1 Kommande beslutspunkter och milstolpar

Åtgärd	Tidsplan
Projektplan	Antagande i kommunstyrelsen november 2022
Delrapportering 1 LOVA	2023-04-30
Nulägesbeskrivning	Juni 2023
Dagvattenpolicy	Antagande i kommunfullmäktige i början av 2024
Riktlinjer	Antagande i kommunfullmäktige i början av 2024
Delrapportering 2 LOVA	2024-04-30
Uppföljning och utvärdering	Under 2024
Slutrapport LOVA	2025-04-30

7. Kommunikation om projekt och resultat

7.1 Under framtagandet

Kommunikation om projektet kommer vara viktigt för såväl förankring som för att nå ut till berörda aktörer. Information om det pågående arbetet kommer att spridas internt i den kommunala organisationen till exempel på kommunens och Gästrike Vattens intranät. Externt kommer information om projektet att spridas genom till exempel möten med utvalda inbjudna (till exempel till markavvattningsföretag och exploatörer), öppna möten och information på extern hemsida och i sociala medier.

7.2 Efter antagande

Efter antagandet är det viktigt att information om dagvattenpolicyn och riktlinjerna och deras betydelse sprids till berörda aktörer som tjänstepersoner, politiker, fastighetsägare, verksamhetsutövare och exploatörer. Gällande spridning av information internt har styrgruppen, arbetsgruppen och VA-planeringsgruppen en viktig roll. Informationsinsatser till externa aktörer görs med stöd av kommunikatör. Utöver information i form av nyheter bör även information tas fram för att komplettera befintlig information på kommunens hemsida om berörda områden som till exempel bygglov, ny eller ändrad detaljplan, mark- och exploatering samt miljötillsyn.

8. Styrkor, svagheter, möjligheter och hot

En övergripande analys av projektets styrkor, svagheter, möjligheter och hot (SWOT-analys) har gjorts och redovisas i nedanstående tabell.

8.1 SWOT-analys

<p>STYRKOR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stort engagemanget för frågan bland berörda i den kommunala organisationen. • Arbetsgruppens bredd ger vidgat perspektiv och bredare kunskapsbas. 	<p>SVAGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brist på tid för projektet för berörda i den kommunala organisationen (framförallt för de som ingår i arbetsgruppen). • Ökad kunskap om dagvattenfrågor behövs.
<p>MÖJLIGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Långsiktigt hållbar hantering av dagvatten. • Minska dagvattnets negativa påverkan på vattenförekomster. • Minskad risk för allvarlig översvämning (samt dess konsekvenser som till exempel skada på fastighet, egendom och infrastruktur). • Minskat behov av dricksvatten (till följd av ökad användning av dagvatten som tekniskt vatten). • Ökad tydlighet om vad som gäller för externa aktörer. • Ökad tydlighet i den interna ansvarsfördelningen. • Förenklad hantering av dagvattenfrågor inom den kommunala organisationen. 	<p>HOT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Otydlig lagstiftning. • Risk för skiljaktigheter gällande ambitionsnivå och strategisk inriktning.

8.2 Slutsats

Projektet har goda förutsättningar att leverera en dagvattenpolicy och riktlinjer som beskriver vilka grundprinciper som gäller för hantering av dagvatten i Östhammars kommun. Identifierade svagheter och hot behöver hanteras fortlöpande, som till exempel genom att säkerställa att de som ingår i arbetsgruppen ges förutsättningar att lägga tid på projektet. Om detta inte görs finns risk för försening av projektet och/eller ett sämre slutresultat.

9. Ekonomi

9.1 Projektbudget

Projektbudget togs fram i samband med ansökan om LOVA-medel. LOVA-medel söktes och beviljades för lön till projektledare samt juridiskt stöd, totalt 553 333 kr. Övriga kostnader i projektet, totalt 486 400 kr, avser i huvudsak nedlagd tid i projektet hos övriga tjänstepersoner och politiker som deltar i arbetet. Dessa kostnader belastar respektive verksamhet.

Vid beräkning av nedlagd tid utgicks i ansökan från en arbetsgrupp på 8 personer (exklusive projektledare) men arbetsgruppen har utökats till 10 personer. Om inget annat anges, utgicks det vid beräkningen av kostnad för nedlagd tid från att fem personer från arbetsgruppen deltar i arbetet (med en timlön på 400 kr/timme) då samtliga inte bedömdes behöva vara med i alla delar av arbetet. Med tanke på den ungefärliga skattningen som budgeten baserats på bedöms det i nuläget inte finnas behov av justering av budget. Nedan redovisas budget enligt ansökan.

Typ av utgift	År 2022	År 2023	År 2024	Totalt
Projektledare ²	69 333	249 600	166 400	485 333
Styrgrupp ³	7 200	14 400	14 400	36 000
Framtagande av projektplan	16 000	0	0	16 000
Sammanställning av nuläge	40 000	80 000	0	120 000
Kompetensbyggande ⁴	25 600	51 200	0	76 800
Dialogmöten med externa intressenter ⁵	0	14 000	0	14 000
Politisk förankring (arbetsmöten/workshop) ⁶	0	63 600	0	63 600
Framtagande av policy och riktlinjer	0	48 000	32 000	80 000
Uppföljning och spridning	0	0	80 000	80 000
Juridiskt stöd ⁷	17 000	34 000	17 000	68 000
Summa	175 133	554 800	309 800	1 039 733

² Avser arbetstid för projektledare beräknat med timlön på 400 kr/timme. 20% tjänst augusti-december 2022, 30% tjänst 2023, 20% tjänst 2024 med en årsarbetstid på 2 080 timmar.

³ Avser arbetstid för styrgrupp beräknat med timlön 600 kr/timme. Uträkningen baseras på en styrgrupp med 4 personer som sammanträder 1 timme varannan månad.

⁴ Avser arbetstid för samtliga 8 personer i arbetsgruppen (exklusive projektledare).

⁵ Arbetstid arbetsgrupp (exklusive projektledare) samt annonsering (2 000 kr), hyra av lokal och fika (2 000 kr).

⁶ Arbetstid arbetsgrupp (exklusive projektledare) samt ersättning till politiker. Ersättningen till politiker är beräknad på 4 tillfällen om vardera 3 timmar med 11 ledamöter med en genomsnittlig ersättning på 300 kr/timme.

⁷ Avser externt juridiskt stöd till en kostnad av 1 700 kr/timme.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Dnr SSM 2022-4839

Yttrande angående SKB:s Fud-program 2022

Östhammars kommun har beretts möjlighet att yttra sig över Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) senaste program för forskning, utveckling och demonstration (Fud). Eventuella synpunkter ska lämnas till Strålsäkerhetsmyndigheten senast den 31 december 2022.

Bakgrund

Enligt kärntekniklagen ska den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor vart tredje år i samråd med andra reaktorinnehavare upprätta eller låta upprätta ett program för den allsidiga forsknings- och utvecklingsverksamhet och de övriga åtgärder som behövs för att på ett säkert sätt hantera och slutförvara det radioaktiva avfallet från kärnkraftsreaktorerna. SKB har i uppdrag av sina ägare, de svenska reaktorinnehavarna, att upprätta detta forskningsprogram.

Fud-programmet ges in till Strålsäkerhetsmyndigheten som efter granskning och utvärdering yttrar sig till regeringen. Regeringen beslutar därefter om reaktorinnehavarna uppfyllt det som krävs enligt kärntekniklagen. Som ett steg i Strålsäkerhetsmyndighetens granskning skickas Fud-programmet på remiss till bland annat andra myndigheter, universitet och högskolor, berörda kommuner och miljöorganisationer.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommun anser att Fud-programmet är en värdefull del av det svenska kärnkraftsprogrammet samt en viktig del i arbetet med öppenhet och insyn. Kommunen har under åren lagt ner tid och arbete på att granska Fud-programmen och varit mån om att föra fram genomtänkta synpunkter på programmets innehåll. I och med att kommunens möjlighet till ersättning från Kärnavfallsfonden för arbete med Fud-programmet upphörde 2019 har kommunen dock inte längre möjlighet att lägga lika mycket tid och arbete på granskning och beredning av yttrande. Östhammars kommun hoppas att de ändringar som föreslagits i finansieringslagen¹ antas och att det därmed åter blir

¹ I promemorian ”Långsiktig finansiering av kommuners och ideella föreningars medverkan i frågor om slutförvar”.

möjligt för kommunen att göra en mer omfattande granskning av nästa Fud-program.

Östhammars kommun har i sitt yttrande fokuserat på de anläggningar som finns eller planeras i Forsmark. Med tanke på att avveckling och rivning ligger långt fram i tiden för samtliga anläggningar har fokus varit på slutförvaret för använt kärnbränsle (Kärnbränsleförvaret) och slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt avfall (SFR).

Slutförvar för långlivat låg- och medelaktivt avfall

Östhammars kommun noterar att SKB:s arbete med ett slutförvar för långlivat låg- och medelaktivt avfall (SFL) skjutits framåt i tiden (bland annat sidan 39). Även om Östhammars kommun har förståelse för att SKB måste prioritera mellan sina olika projekt anser kommunen att det hade varit önskvärt med en högre prioritering även av SFL för att minimera behovet av mellanlagring.

Förändrade förutsättningar

Östhammars kommun noterar att SKB i kapitel 3.7.1 (sidan 54) skriver ”Skulle reaktorernas drifttid förlängas, ytterligare bedöms kapaciteten i Kärnbränsleförvaret kunna ökas och drifttiden förlängas, efter vederbörlig tillståndprocess, genom att utnyttjade områden på det valda förvarsdjupet tas i anspråk.”

Östhammars kommun har genom hela prövningen varit tydliga med att kommunen förutsätter att den maximala volymen använt kärnbränsle som ska slutförvaras i anläggningen är de cirka 12 000 ton som angetts i ansökan, vilket utgjorde en viktig grund för kommunfullmäktiges tillstyrkan av verksamheten. Om det i framtiden blir aktuellt att pröva en utökning av slutförvaret är det kommunens uppfattning att det skulle innebära en sådan större ändring av verksamheten att det krävs en förnyad tillåtlighetsprövning.

Övervakning

Östhammars kommun anser att det är viktigt att det skapas goda förutsättningar för att möjliggöra bedömning av eventuell framtida miljöpåverkan. Den övervakning av berget, grundvattnet och ekosystemet som gjorts i Forsmark sedan platsundersökningarna för Kärnbränsleförvaret är en viktig del av detta. Det är positivt att SKB framför att denna övervakning planeras fortsätta fram till byggstart samt under uppförande och drift (sidan 60). I kapitel 4.11 (sidan 73-74) beskriver SKB kortfattat sitt planerade arbete med att ta fram ett övervakningsprogram inför uppförandet av Kärnbränsleförvaret. SKB beskriver de risker de ser med övervakningsutrustning i en barriär men skriver att de överväger långtidsförsök nere i berget och följer det internationella arbetet.

Kommunen anser att det är positivt att det finns en beskriven planering för övervakning gällande Kärnbränsleförvaret men saknar motsvarande beskrivning för SFR.

Informationsbevarande

I kapitel 4.13.1 (sidan 75-76) beskriver SKB sitt arbete med bevarande av information och kunskap genom generationer. Östhammars kommun uppfattar att SKB tar aktiv del i det internationella arbetet med frågan och det är positivt att SKB till exempel medfinansierat ett forskningsprojekt inom området.

Även om kommunen delar SKB:s uppfattning att det inte är möjligt, för vare sig SKB, myndigheter eller andra delar av samhället, att idag definitivt bestämma hur man ska gå tillväga med något som ska ske så långt fram i tiden anser kommunen att det hade varit önskvärt med en tydligare planering av hur SKB ska jobba med frågan framöver. Kommunen uppfattar att kapitlet i Fud-programmet huvudsakligen är en beskrivning av vad SKB gjort än så länge.

Mellanlagring av låg- och medelaktivt avfall

I Fud-programmet hänvisas återkommande till mellanlagring i avvaktan på att SFR och SFL ska färdigställas, bland annat i kapitel 3.2.2 och 3.2.3 (sidan 40 och 43). Östhammars kommun anser att det hade varit önskvärt med en tydligare redovisning av befintliga och planerade mellanlager samt drifttiden för dessa.